

วารสาร สภาคณาจารย์ มศว ประสานมิตร

ฉบับที่ 1

ภาคต้น

ปีการศึกษา 2531

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ข่าวสารและการดำเนินงานของสภาคณาจารย์
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของบุคลากร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาองค์กร

ผู้จัดทำ

บรรณาธิการ

นางสาวพรรณิ กฤตยารัตน์

กองบรรณาธิการ

นายเฉลิมศักดิ์ สุภาพล

นายสมรภูมิ ขวัญคุ้ม

นายเสกสรรค์ กะขามาศ

นางวิไล พิพัฒน์โยธะพงษ์

จัดรูปเล่ม

นายวินัย โสมดี

เจ้าของ

สภาคณาจารย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร

สารบัญ

- 2 สุจิตพากย์
- 3 ทฤษฎีการพัฒนาดตนเอง
พิสิทธิ์ สารวิจิตร
- 6 โรงเรียนจะสอนค่านิยมประชาธิปไตยได้อย่างไร
อารี สันทนต์
- 9 วิธีแก้ความประหม่า
ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์
- 11 อีกวิธีหนึ่งของการแสวงหาอธิการบดี
ชาญชัย อินทรประวัต
- 15 กระบวนการงบประมาณของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ศิริพร จันทนพันธ์
- 22 เรื่องของผม
ทวี ถาวร
- 25 ปัญหาคุณภาพชีวิต : สิ่งเสพติดให้โทษ
นวล พรรณ นลินี
- 34 ปัจจัย 8
เฉลิมศักดิ์ สุภาพล

ขอเขียนและขอคิดเห็นใด ๆ ในวารสารนี้

เป็นความคิดเห็นส่วนตัวและเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนทั้งสิ้น

คณะผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยเสมอไป

สุจิตพากย์

การทำงานของกองบรรณาธิการ

วารสารสภาคณาจารย์ มศว ประสานมิตร ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ประจำปีภาคต้น ปีการศึกษา 2531 โดยมีนางสาวพรรณณี กฤตยารัตน์ ทำหน้าที่บรรณาธิการประจำฉบับ อันเป็นวาระตามข้อตกลงของกองบรรณาธิการ ที่จะหมุนเวียนกันทำหน้าที่นี้

นิพนธ์ต้นฉบับทุกเรื่องที่ดีพิมพ์ในวารสารสภาคณาจารย์ มศว ประสานมิตร จะเป็นที่ไปตามความต้องการของผู้เขียนทุกประการ เพราะกองบรรณาธิการคาดหวังให้มีความคิดเห็นอันบริสุทธิ์ที่ปราศจากสิ่งปรุงแต่งจากผู้อื่น ซึ่งนับเป็นเสรีภาพที่น่าภาคภูมิใจอย่างหนึ่งของผู้เขียนทุกท่านที่แสดงออกเป็นลายลักษณ์อักษรในวารสารนี้ไปสู่มวลสมาชิก

ในฉบับนี้ท่านผู้อ่านจะได้สาระประโยชน์จากเรื่องทฤษฎีการพัฒนาดตนเองของ พิสิทธิ์ สารวิจิตร ลองตรวจรายละเอียดดูได้ว่าท่านจะพัฒนาดตนเองอย่างไรบ้าง ท่านที่สนใจก็สามารถฝึกฝนการพัฒนาดตนเองเพิ่มเติมได้จากผู้เขียนอีกด้วย หากท่านพบว่าประหม่าบ่อยๆ ก็ลองใช้วิธีแก้ความประหม่าของ ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ เรื่องเงินเรื่องงบประมาณก็เป็นเรื่องสำคัญ เชิญอ่านกระบวนการงบประมาณของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ โดยศิริพร จันทนพันธ์ นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่น่าอ่านอย่างยิ่งอีกคือ โรงเรียนจะสอน ค่านิยมประชาธิปไตยได้อย่างไรของ อารี สัมหลวี อีกวิธีหนึ่งของการแสวงหาอธิการบดีของ ชาญชัย อินทรประวัตติ เรื่องของผม โดยทวี ถาวร บัญหาคุณภาพชีวิต : สิ่งเสพติดให้โทษ โดย นवल พรรณ นลินี และเรื่องปัจจัย ๘ ของ เฉลิมศักดิ์ สุภาพล

วิธีทำงานให้เสร็จที่พระพุทธเจ้าสั่งสอนไว้สี่ดังนี้

1. ฉันทะ คือ ความรักงาน จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเราเห็นผลของงานว่า ถ้าทำงานนี้แล้วจะได้อะไร
2. วิริยะ คือ ความพากเพียร เป็นความรู้สึที่ไม้อ้อถอย บางท่านเรียกความรู้สึกนี้ว่า "ความกล้า"
3. จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ ไม่ปล่อยปละละเลยกับงานของตน คอยตรวจตรางานอยู่เสมอ
4. วิมังสา แปลว่า การพินิจพิจารณา ทำงานด้วยปัญญา ด้วยสมองคิด ไม่ใช่สักแต่ว่าทำ

ทฤษฎีการพัฒนาคตนเอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิสิทธิ์ สารวิจิตร

1. ความเชื่อพื้นฐาน

ทฤษฎีการพัฒนาคตนเองมีความเชื่อว่า

- 1.1 การพัฒนาคตนเองจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความสำนึกว่าชีวิตของตนมีคุณค่า มีความหมายและมีความสำคัญ
- 1.2 การพัฒนาคตนเองจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสร้างภาพสิ่งที่ตนต้องการหรือสภาพที่ตนต้องการได้ชัดเจนในจิตใจ
- 1.3 การพัฒนาคตนเองจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความต้องการชีวิตใหม่หรือสภาพใหม่มากพอจนเกิดความเชื่อมั่นในความสำเร็จนั้น
- 1.4 การพัฒนาคตนเองจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้ตัดสินใจเปลี่ยนสภาพชีวิตของตนไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ตามความเป็นจริงด้วยตนเอง
- 1.5 การพัฒนาคตนเองจะเกิดขึ้นได้ง่ายขึ้นถ้าได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือแนะนำชี้ทางและฝึกอบรมจากผู้รู้ในด้านการพัฒนาคตนเอง

2. องค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคตนเอง

2.1 สัญญาณ

สัญญาณ หมายถึงฐานแห่งชีวิต เนื่องจากมนุษย์เกิดมาและเติบโต ตลอดจนได้รับการศึกษาอบรมและพัฒนาในสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม โอกาส

และทรัพยากรที่แตกต่างกัน บุคคลผู้ได้รับสิ่งที่ดีงามมาก ย่อมมีฐานแห่งชีวิตที่เหมาะสมมากกว่าผู้ด้อยโอกาส สัญญาณที่กำหนดไว้เป็น ฐานแห่งชีวิตที่ดีงาม บุคคลใดมีองค์ประกอบหรือคุณสมบัติเหล่านี้อยู่แล้วในตนเองย่อมสามารถพัฒนาคตนเองต่อไปได้ง่ายและมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการพัฒนาคตนเองด้านต่าง ๆ เต็มที่ ในการพัฒนาคตนเองหากบุคคลใดมีสัญญาณไม่ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว จะได้เอาใจใส่และพัฒนา ฐานแห่งชีวิตของตนให้สมบูรณ์เพื่อเป็นการส่งเสริมตนเองให้ดีที่สุด

สัญญาณ อันเป็นแก่นของบุคคลที่มุ่งนำตนเองไปสู่เป้าหมายทางดีงามมี 6 ประการคือ

- 2.1.1 มีความสามัคคีกัน
- 2.1.2 ขยันขันแข็งในการงาน
- 2.1.3 ศึกษาหาความรู้ใต้น้อยเป็นนิจ
- 2.1.4 ใฝ่ก้าวหน้าหาความเจริญใต้น
- 2.1.5 คิดพึ่งตนเอง เข็ดชูตนเองด้วยความดี
- 2.1.6 รักเกียรติเสมอชีวิต

2.2 สัญกรรม

สัญกรรม หมายถึงการกระทำหรือการปฏิบัติเพื่อพัฒนาคตนเอง สัญกรรมคือสูตรการพัฒนาคตนเองนั่นเอง การพัฒนาคตนเองจะเกิดขึ้นได้ง่ายถ้าปฏิบัติสูตรการพัฒนาคตนเอง

สัญกรรม อันเป็นแก่นของการปฏิบัติเพื่อพัฒนาคตนเองให้บรรลุเป้าหมายแห่งชีวิตที่พึงประสงค์มี 5 ประการคือ

- 2.2.1 ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ
- 2.2.2 เข้าใจชีวิตและการต่อสู้
- 2.2.3 ปลุกคุณสมบัติบุคคลสำคัญ
- 2.2.4 ปลุกใจตนเอง
- 2.2.5 ส่งเสริมตนเอง

2.3 สัจจรรค

สัจจรรค หมายถึงทางไปสู่ชีวิตที่สุขสมบูรณ์หรือทางไปสู่ความรุ่งโรจน์แห่งชีวิต อันถือได้ว่าเป็นการพัฒนาตนเองขั้นสูงสุด บุคคลใดพัฒนาตนเองครบถ้วนตามสัจจรรคถือได้ว่าได้บรรลุความสำเร็จสูงสุดแห่งชีวิตของตนแล้ว

สัจจรรค อันเป็นทางที่พึงเดินเพื่อบรรลุความสุขสงบเย็นแห่งชีวิต มี 8 ประการ คือ

- 2.3.1 ส่งสมความดี
- 2.3.2 มีจุดมุ่งหมายแห่งชีวิต
- 2.3.3 คิดพึ่งตนเอง
- 2.3.4 เกรงกลัวบาปหยาบช้า
- 2.3.5 ตั้งหน้าทำประโยชน์แก่สังคม
- 2.3.6 อบรมตนทุกเวลา
- 2.3.7 พัฒนากำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด
- 2.3.8 เลียงชีวิตชอบ

2.4 สัจผล

สัจผล หมายถึงความสำเร็จที่พึงประสงค์หรือผลที่ควรภาคภูมิใจในชีวิตของแต่ละคน ผู้พัฒนาตนเองตามขั้นตอนที่เหมาะสมย่อมบรรลุผลดีต่าง ๆ ที่นำความสุขสมบูรณ์มาให้แก่ชีวิตของตนและบุคคลอื่น ๆ รอบข้าง ตลอดจนถึงสังคมส่วนรวมและประเทศชาติ

สัจผล อันเป็นผลดีของการพัฒนาตนเองที่เหมาะสมมี 5 ประการคือ

- 2.4.1 เลียงตนเองได้
- 2.4.2 พึ่งตนเองได้
- 2.4.3 นำตนเองได้
- 2.4.4 ทำประโยชน์แก่สังคมได้
- 2.4.5 มีความพึงพอใจในชีวิตและการทำงานได้

3. บัณฑิตทางการพัฒนาตนเอง

บัณฑิตทางการพัฒนาตนเองเป็นบัณฑิตที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ และความสำนึกในชีวิตอย่างถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง คือเป็นผู้บรรลุสัจจรรคสมบูรณ์ เป็นผู้ปฏิบัติสัจจรรคครบถ้วน เป็นผู้เดินตามสัจจรรคตั้งแต่ต้นจนสุดท้ายอย่างแท้จริง และเป็นผู้บรรลุสัจผลครบถ้วน

หากจะแบ่งชั้นบัณฑิตการพัฒนาตนเองออกเป็น 3 ระดับ คือบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต อาจจะแบ่งโดยสังเขปได้ดังนี้

- 3.1 บัณฑิตทางการพัฒนาตนเอง
 - สามารถแก้ปัญหาของตนเองและนำตนเองไปสู่ความดีงามได้
- 3.2 มหาบัณฑิตทางการพัฒนาตนเอง
 - สามารถแก้ปัญหาช่วยคนอื่นได้และนำครอบครัวไปสู่ความดีงามได้
- 3.3 ดุษฎีบัณฑิตทางการพัฒนาตนเอง
 - สามารถแก้ปัญหาของสังคมและนำชุมชนและสังคมไปสู่ความดีงามได้

สิ่งที่สรุปไว้ทั้งหมดนี้เป็นเนื้อหาทฤษฎีการพัฒนาตนเองซึ่งเป็นของใหม่ในวงการศึกษาศาสตร์ ทฤษฎี

นี้กำลังทำทนายการพิสูจน์ของนักคิด นักการศึกษา นักวิชาการทุกระดับ การจัดการศึกษาที่ดำเนินอยู่ในระดับอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษานั้น ยังหวังให้ผู้จบการศึกษานำตนเองไปสู่ความดีงามได้ยาก บางทีอาจจะนำตนเองไม่ได้ เช่น ผู้จบการศึกษาระดับสูงยังดื่มสุรา สูบบุหรี่ เอาเปรียบคนอื่น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือไม่ทำ

งานประกอบอาชีพอย่างสุจริต แทนที่จะทุ่มเททำประโยชน์แก่สังคมผู้ได้รับการศึกษาสูงกลับพยายามเอาเปรียบคนอื่นทุกวิถีทางที่จะพอทำได้ ฯลฯ เป็นต้น อาจจะเป็นเพราะมีแต่ความรู้วิชาการ แต่ขาดการพัฒนาตนเองที่เหมาะสมกระมัง? ผู้สนใจพิสูจน์ ทฤษฎีการพัฒนาตนเองโปรดติดต่อ สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ผู้เขียน

เป็นอาจารย์

๑ เป็นอาจารย์ คำเข้า

บากบั่นงานฝึกฝน

รักเกียรติช่วยชุมชน

จดจ่อทำดีสู้

เตรียมตน

ใฝ่รู้

สัตย์ซื่อ

อ่านค้นคิดเขียน

พิสิทธ์ สารวิจิตร

14.05 น.

28 เมษายน 2531

ผู้ให้ของที่พอใจ ย่อมได้ของที่พอใจ

ผู้ให้ของที่เลิศ ย่อมได้ของที่เลิศ

ผู้ให้ของที่ดี ย่อมได้ของที่ดี

ผู้ให้ของที่ประเสริฐ ย่อมคิดถึงฐานะอันประเสริฐ

นรใดให้ของที่เลิศ ให้ของที่ดี และให้ของที่ประเสริฐ

นรนั้นจะเกิด ณ ที่ใดใดย่อมมีอายุยืน มียศ ณ ที่นั้นนั้น

(มหาปทาษุตร)

โรงเรียนจะสอนค่านิยมประชาธิปไตยได้อย่างไร

ศ. ดร. อารี สันหนวี

ค่านิยม ในที่นี้หมายถึงแนวความคิดที่บุคคลแต่ละคนหรือสังคมยอมรับว่ามีคุณค่าและพึงพอใจที่จะยกย่องเลือกนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ เพราะฉะนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์จะเป็นไปตามค่านิยมที่ยึดถือ เช่น บุคคลที่มีค่านิยมในความซื่อสัตย์ก็จะประพฤติตนที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ ถึงแม้จะมีภัยอันตรายเกิดขึ้นแก่ตน ก็ยอมที่จะต่อสู้กับภัยนั้นเพื่อรักษาความซื่อสัตย์

ในสังคมประชาธิปไตยเช่นประเทศไทยนี้ ก็ย่อมต้องการให้พลเมืองแต่ละคนมีค่านิยมประชาธิปไตยเพื่อจะได้ช่วยจรรโลงลักษณะประชาธิปไตยของสังคมไทย

ลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยมีลักษณะอย่างไรเล่า ลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยหมายถึงการที่บุคคลแต่ละคนได้รับความเคารพนับถือในฐานะเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน ในแง่ของการปกครองก็หมายถึงการที่อำนาจของการปกครองประเทศอยู่ที่ปวงชน และประชาชนแต่ละคนมีสิทธิเท่าเทียมกันโดยทางกฎหมาย และปวงชนปกครองประเทศโดยการเลือกผู้แทนของตนเข้าไปปกครองประเทศ

ค่านิยมประชาธิปไตย หมายถึง ลักษณะของค่านิยมที่เคารพในสิทธิความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะแสดงออกมาเป็นรูปของพฤติกรรม การกระทำ เช่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยเคารพ มีโอกาสหรือต่อสู้เพื่อให้ได้โอกาสในการเลือก การตัดสินใจ โดยมีใช้ถูกยัดเยียดหรือบังคับให้คล้อยตาม มีความรับผิดชอบในการกระทำร่วมกัน

การปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยนี้เริ่มตั้งแต่ในบ้านพ่อแม่ที่มีลักษณะประชาธิปไตยก็จะปกครอง

ลูกอย่างมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของลูก ให้โอกาสลูกได้มีส่วนเลือกและตัดสินใจ ซึ่งขณะเดียวกันลูกที่ได้ซึมซาบค่านิยมประชาธิปไตยไปทางปฏิบัติ ก็จะทำให้เกิดค่านิยมประชาธิปไตยที่เป็นการกระทำต่อบุคคลอื่นในการที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ

โรงเรียนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งถัดไปในการสร้างค่านิยมประชาธิปไตย เพราะระยะเวลาที่อยู่โรงเรียนเด็กได้มีโอกาสอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นหลาย ๆ คน ซึ่งลักษณะเป็นชุมชนย่อย ๆ มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยสอนค่านิยมประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน

ค่านิยมประชาธิปไตยจะสอนได้อย่างไร? การสอนค่านิยมแตกต่างจากการสอนเนื้อหาวิชาการที่อาจจะสอนโดยการชี้แจง อธิบาย แต่การสอนค่านิยมจะต้องสอนโดยการกระทำ

ขั้นแรก ครูจะต้องเป็นตัวอย่างของการมีค่านิยมประชาธิปไตย กล่าวคือ ครูจะต้องเคารพในความแตกต่างของบุคคลแต่ละคนของนักเรียน ครูรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนโดยไม่ลำเอียง เช่น ครูมักมีความเห็นลำเอียงคล้อยตามเด็กเก่ง และมีอคติต่อ

เด็กเรียนอ่อน ครูที่มีค่านิยมลักษณะประชาธิปไตย จะเคารพความคิดเห็นของนักเรียนที่แตกต่าง และถ้าจะให้ให้นักเรียนเปลี่ยนแนวความคิดก็จะให้เหตุผลและหลักฐานหรือการทดลองพิสูจน์เพื่อช่วยให้นักเรียนมีโอกาสเลือกตัดสินใจด้วยตนเอง ครูจะต้องเข้าใจและยอมรับความสามารถที่แตกต่างกันของนักเรียนโดยไม่เปรียบเทียบแข่งขัน ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกด้อยหรือเด่น แต่ครูควรจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกภูมิใจในตนเองว่า ความสามารถที่แตกต่างกันนี้ ก็จะมีส่วนในการพัฒนาตนและสังคม และเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว และประเทศชาติได้

ขั้นที่สอง ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีประสบการณ์การปกครองแบบประชาธิปไตย เช่น ส่งเสริมให้มีสภานักเรียน การเลือกตั้งผู้แทนนักเรียน การฝึกปกครองและบริหารงานสภานักเรียน

การสอนในห้องเรียนแต่ละวิชา ครูก็อาจจัดกิจกรรมที่ฝึกประชาธิปไตย เช่น การทำงานเป็นกลุ่ม มีประธาน เลขานุการ และอื่นๆ เพื่ออภิปรายรับฟังความคิดเห็นเหตุผลที่ขัดแย้งด้วยมารยาทที่ดี และมีใจกว้าง ฝึกการหาความรู้ข้อมูลหลักฐานที่จะนำมาใช้ในการเลือกและตัดสินใจ

กิจกรรมทั้งสองขั้นนี้มีหลักการใหญ่ ๆ ซึ่ง ดร. สาโรช บัวศรี ได้เคยเสนอไว้ 3 หลัก คือหลักแห่งปัญญาธรรม หลักแห่งการวัชรธรรม หลักแห่งสามัคคีธรรม

ในการตัดสินใจที่จะเลือกเชื่อหรือยอมรับในเรื่องใด นักเรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ข้อมูล หลักฐาน ข้อพิสูจน์อย่างกว้างขวาง เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นหลักของปัญญาธรรม

ในการออกความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์หรือชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ ย่อมต้องเคารพความคิดเห็นซึ่งแตกต่างขัดแย้งกัน มีมารยาทที่ดี เช่นการเคารพกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เชื่อฟังคำสั่งของประธาน การพูดเมื่อถึงโอกาสของตน และฟังด้วยความตั้งใจในขณะที่ยู่คนพูด การมีมารยาทที่ดีเป็นลักษณะสำคัญของความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งตรงกับหลักแห่งการวัชรธรรม

สิ่งที่จะต้องปลูกฝังในการสร้างความเป็นประชาธิปไตย คือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เมตตา ช่วยเหลือร่วมมือ ซึ่งทำให้เกิดความสามัคคีอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งได้แก่การทำงานหมู่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันได้แก่หลักของสามัคคีธรรม

การจัดโรงเรียนเพื่อช่วยให้ครูสร้างค่านิยมประชาธิปไตยได้มากขึ้นมีแนวดังนี้

ในระดับประถมศึกษา จะพยายามทำให้การแข่งขันในการเรียนระหว่างกันของนักเรียนลดน้อยลง การเรียนชนิดที่แข่งกันเป็นที่หนึ่ง หรือรู้สึกอายเมื่อเป็นที่โหล ควรจะต้องเลิกไป หากจะมุ่งสอนเพื่อให้เด็กได้เรียนไปตามระดับความสามารถของแต่ละคน และฝึกให้เด็กร่วมงานทำงานเป็นหมู่ให้มากขึ้น โดยเคารพความสามารถที่แตกต่างกันของแต่ละคน และให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้มากขึ้น

ในระดับมัธยมศึกษา การทำงานเป็นหมู่ก็จะยังดำเนินต่อ ซึ่งอาจจะออกมาเป็นรูปของการเรียนในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ส่วนการจัดโรงเรียนในรูปของมัธยมประสมก็มีส่วนช่วยเสริมสร้างค่านิยมประชาธิปไตยโดยการที่นักเรียนมีโอกาส

เลือกเรียนวิชาตามความถนัด และยอมรับความแตกต่างในความถนัดความสามารถ มิได้เห็นว่าวิชาหนึ่งมีคุณค่าเหนือกว่าอีกวิชาหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกดูถูกเหยียดหยาม เช่นว่าวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าวิชาศิลปะ หากแต่เคารพในความแตกต่างของแต่ละวิชาว่า จะมีส่วนในการพัฒนาบุคคลและสังคมคนละด้าน ความรู้สึกเหยียดหยามความสามารถกัน

เป็นการสร้างความรู้สึกด้อยเด่น ซึ่งทำให้เกิดความไม่เสมอภาค ไม่เป็นประชาธิปไตย ทำให้เกิดความรู้สึกถูกกดขี่ อันจะระบายออกในทางยอมแพ้หรือก้าวร้าว เพราะฉะนั้นความเป็นประชาธิปไตยเคารพในความแตกต่างก็จะช่วยให้แต่ละคนมีความภาคภูมิใจในตนเอง และมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น และสังคม

ค่านิยมประชาธิปไตยเป็นค่านิยมที่สะท้อนถึงสภาพจิตใจที่เจริญ กอปรด้วยทั้งความมีเหตุผลการได้แสวงหาความรู้ ความใจกว้างยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างขัดแย้ง ตลอดจนมีความเมตตาที่จะให้ความรัก ให้อภัย ให้ความร่วมมือ ค่านิยมเช่นนี้จึงเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลา ใช้ความพยายามที่จะปลูกฝัง ฝึกฝน จิตควรที่ทางบ้าน โรงเรียน และสังคม จะช่วยกันร่วมมือสร้างเสริม ค่านิยมประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนของชาติอย่างจริงจัง

เกณฑ์วัดความเป็นคน

ศีล 5 ข้อ คือ 1. ไม่ฆ่า 2. ไม่ลัก 3. ไม่ล่วงในกาม 4. ไม่หลอกหลวง 5. ไม่เสพย์ของมีนเมา ให้โทษ เกิดขึ้นพร้อมกับโลกเพื่อรักษาความปกติสุขของโลกไว้

วันใดเรามีศีลครบ 5 ข้อ แสดงว่าวันนั้นเรามีความเป็นคนครบบริบูรณ์ ถ้ามีศีลเหลือ 4 ข้อ ความเป็นคนเหลือร้อยละ 80 ไกลสัตว์เข้าไปร้อยละ 20

ถ้ามีศีลเหลือ 3 ข้อ ความเป็นคนเหลือร้อยละ 60 ไกลสัตว์เข้าไปร้อยละ 40

ถ้ามีศีลเหลือ 2 ข้อ ความเป็นคนเหลือร้อยละ 40 ไกลสัตว์เข้าไปร้อยละ 60

ถ้ามีศีลเหลือ 1 ข้อ ความเป็นคนเหลือร้อยละ 20 ไกลสัตว์เข้าไปร้อยละ 80

ถ้าศีลทุกข้อขาดหมด ก็หมดความเป็นคน หมดความสงบ หมดความสุข

วิธีแก้ความประหม่า

ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์

คำถามที่ผมได้รับมากที่สุด เวลาที่ใครเขารู้ว่าผมเป็นนักพูด ประกอบอาชีพทางพูดเป็นงานหลักก็คือ

“เวลาขึ้นไปพูดต่อหน้าคนมาก ๆ ทำไม่ใจคอมันสั่นไปหมดไม่รู้ นึกอะไรไม่ออกเลย แต่เวลาอยู่ข้างล่างละก็พูดได้จ้อเชียว....”

คำตอบของผมก็คือ “เมื่อเราพูดต่อหน้าคนมาก ๆ เราจะประหม่าเวที ซึ่งเป็นเรื่องปกติไม่มีใครพูดครั้งแรกโดยไม่ประหม่า คนไม่ประหม่าต่างหากที่ผิดปกติ วิธีแก้ไขให้ความประหม่าลดน้อยลงหรือควบคุมไม่ให้มันออกมาจนทำลายการพูดของเราก็คือต้องสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง ใจสู้ชะอย่าง” ผมก็ว่ายังงั้นไปก่อน ถ้าเขาพอใจแค่นี้ก็แล้วไป แต่ถ้ายังติดใจสงสัยไม่เลิก ผมก็จะอธิบายต่อ

เรื่องพรรค์นี้ เราไม่ควรจะไปก่อนหรือหุ่อกครับ บางทีเขาแกล้งหลอกชวนเราคุยกลัวเราเหงา พอรู้ว่าเราเป็นนักพูด ก็อยากจะลองแห่ย์ ๆ ดูว่าจะจ้อได้นานซักแค่ไหน เพราะฉะนั้นศิลปะในการสนทนาต้องมีการหยุดดูชั้นเชิงคู่สนทนาด้วย ไม่ใช่ใครถามอะไรนิดหนึ่งก็ “พ่น” ออกมาหมด ความจริงเขาอยากรู้เพียงนิดเดียว ไม่อยากฟังยาว ๆ หรือ

สังเกตดูซิ บางทีเราถามแค่ “อาทิตย์นี้คุณว่างไหมครับ?”

แทนที่เธอจะตอบว่า “ว่างค่ะ” หรือ “ไม่ว่างค่ะ” เธอกลับตอบว่า

“อาทิตย์นี้เธอคะ แหม...แย่งจังเลย อาทิตย์นี้นัดกับคุณน้าไว้เขาจะมาจากต่างจังหวัดมาดูลูกสาว

ซ่อมรับปริญญา ต้องไปคอยรับที่ตลาดหมอชิตตั้งแต่ 6 โมงเช้า เพราะเขาไม่เคยมากรุงเทพฯ แล้วกะว่าจะพาไปทานอาหารเช้าแถว ๆ ตลาดพร้าว เพราะบ้านลูกสาวเขาอยู่โชคชัย 4 แต่มันเข้าเกินไปช้เกียจทำอาหารเช้ากินก็จะแวะทานข้าวต้มหรือโจ๊กคนละชาม แล้วถึงจะเข้าบ้าน ตอนสาย ๆ ก็กะว่าจะพาไปลองเสื้อ พี่สะใภ้เขาเป็นช่างตัดเสื้อ เขาอยากแสดงฝีมือให้คุณน้าเห็น...” ยังพูดต่อไม่หยุด

“ตกลงคุณว่างไหมครับ”

“คงไม่ว่างหรอกค่ะ อาทิตย์นี้....”

“ครับ เท่านั้นแหละครับ” (เฮ้อ... ฟังเสียเหนื่อย)

ทีนี้มาว่าเรื่องการแก้อาการประหม่ากันต่อไป

สำหรับนักพูดฝึกใหม่ หรือผู้ที่สนใจอยากจะเป็นนักพูดในที่สาธารณะ เพื่อความก้าวหน้าในชีวิตเพื่อเพิ่มพูนลักษณะผู้นำ เพื่อเตรียมตัวเป็นผู้บริหารในอนาคต และเพื่อประโยชน์อีกมากมายในชีวิต

อุปสรรคอันแรกของการพูดต่อหน้าคนมาก ๆ คือ “ความประหม่า”

พอประหม่าเข้าแล้ว ใจที่เตรียมไว้อย่างดีก็ล้มหมด อย่าว่าแต่เรื่องราวที่จะพูดเลย แม้แต่มียังไม่รู้จะเอาวางไว้ตรงไหนเลย

วิธีแก้ประหม่าที่คนบางคนสอนต่อ ๆ กันมา ผิดบ้างถูกบ้าง คนก็เชื่อกันผิด ๆ ถูก ๆ สุดแล้วแต่สติปัญญาของผู้ฟัง

หนังสือแปลเล่มหนึ่ง ไม่ได้อ้างที่มา แต่แนะนำวิธีแก้อาการประหม่าไว้ว่า “ให้ซ้อมพูดหน้ากระจก หรือซ้อมพูดต้งๆ ในห้องน้ำ โดยเปิดน้ำแรงๆ ให้เสียงดังจะได้ไม่มีใครได้ยินเราพูด...” (ก็ไม่ว่าผู้แปลเองเคยลองทำดูหรือเปล่า)

บางคนแนะนำว่า “เวลารู้สึกประหม่าอย่ามองหน้าคนฟัง ถ้าจำเป็นต้องมองขออย่าสบตาให้มองบริเวณหน้าผาก หรือระหว่างคิ้ว” (ยุ่งเป็นบ้าเลย....)

บางคนก็บอกว่า ให้นึกว่าผู้ฟังเป็นตอไม้ เป็นตุ๊กตาหิน หนักๆ เข้าให้นึกว่าเป็นหมูเป็นหมาไปเลย จะได้ไม่กลัว และไม่ประหม่า

วิธีที่กล่าวนี้ ล้วนเป็นเรื่องเหลวไหล ไร้สาระ ถ้าเป็นการพูดคุยกันเล่นก็ไม่ใช่ไร แต่ถ้าถือเป็นเรื่องจริงจังจะเป็นสิ่งผิดพลาดที่ติดตัวไปจนตาย

ผมเองยังเกือบพังมาแล้ว เพราะเชื่อคำแนะนำทำนองนี้ กว่าจะรู้ว่าผิดผมก็หลงทางไปเกือบ 2 ปี และต้องใช้เวลาแก้ไขนานกว่าจะกลับมาอยู่ในแนวที่ถูกต้อง

การแก้ความประหม่าโดยคิดว่าผู้ฟังไม่มีชีวิตจิตใจ ผู้ฟังโง่กว่า ผู้ฟังไม่ใช่คนนั้น ได้ผลเพียงอย่างเดียว แต่เสียผล 4 อย่าง

ได้ผลคือหายประหม่าเป็นพลัดทิ้ง

เสียผลคือ ประการแรก ขาดความรับผิดชอบต่อผู้ฟัง บางทีก็มาสายโดยไม่มีคำว่าขอโทษ การพูดแต่ละครั้งจะพูดโดยไม่ค่อยเตรียมตัว และมักไม่ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ที่หนักที่สุดคือ ไม่ให้เกียรติผู้ฟัง ชอบเหน็บแนม ประชดประชัน หรือทำให้ผู้ฟังเสียหน้า เช่นผู้ฟังถามมาดี ๆ ถามด้วยความอยากรู้ก็ตอบเสียสลับไปเลย

“พูดตั้งหลายครั้งแล้ว นึกว่าจะเข้าใจ ฟังภาษาคนไม่รู้เรื่องหรือยัง?”

วิธีแก้อาการประหม่าที่ถูกต้องนั้น ต้องเริ่มต้นจากความเข้าใจที่ว่า ความประหม่าเป็นอาการปกติธรรมดา ไม่มีมนุษย์คนไหนลุกขึ้นพูดต่อที่สาธารณชนครั้งแรกโดยไม่ประหม่า การขจัดอาการประหม่าให้หายขาดนั้นทำไม่ได้ และไม่ควรมุ่งทำ การพูดแล้วมีอาการประหม่าเล็กน้อย กลับมีชีวิตชีวาว่าการพูดโดยปราศจากอาการประหม่าทั้งสิ้น

สิ่งที่ควรทำคือ “ลดอาการประหม่า” หรือ “ควบคุมอาการประหม่า” ไม่ให้มากจนพูดไม่ออก

การเตรียมตัวที่ดีช่วยลดอาการประหม่าได้ นักพูดที่ดีจะเตรียมตัวพร้อมก่อนขึ้นเวทีเสมอ โดยเฉพาะนักพูดที่ “ต้งๆ” ยิ่งต้องเตรียมตัวมาก เพราะเขาพลาดไม่ได้เลย

การเลือกพูดในเรื่องราวที่ตนถนัด หรือในแนวที่ตนรู้มากที่สุด เป็นอีกวิธีหนึ่งในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง

การซ้อมบ่อย ๆ หรือมีโอกาสดูขึ้นเวทีมากๆ ที่เรียกกันว่า “ซ้อมบินมาก” ก็ช่วยลดอาการตื่นเต้นได้ เพราะเริ่มรู้สึกคุ้นเคยกับเวที คุ้นกับไมโครโฟน

การเริ่มต้นพูดเสียงดังไว้ก่อนก็เป็น “กลยุทธ์” อย่างหนึ่งในการพิชิตความประหม่า ในขณะที่ใจเราเต้นแรงด้วยความประหม่า ถ้าเรารวบรวมกำลังใจพูดเสียงดังๆ ออกมาตั้งแต่ต้นจะทำให้เราประหม่าน้อยลงไปมากทีเดียว

สรุปแล้ว เหนือสิ่งอื่นใดก็คือ การทำให้ใจเข้มแข็ง อย่าหวั่นไหว อย่าตื่นตระหนก อย่ากลัวไปเอง และอย่าคิดว่าผู้ฟังเป็นศัตรูของเรา

ครับ “ใจสู้ชะอย่าง” สบายไปหลายอย่าง จริ่งไหมครับ?

อีกวิธีหนึ่งของการแสวงหาอธิการบดี

(เขียนจริง ๆ เพื่ออ่านเล่น ๆ)

ชาญชัย อินทรประวัตติ

ปัญหาสำคัญที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสบอยู่ในปัจจุบันในทรรศนะของข้าพเจ้าก็คือ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคลากรของมหาวิทยาลัย อันเนื่องมาจากการแสวงหาอำนาจในการบริหาร มหาวิทยาลัย ใครจะกล้าปฏิเสธว่าจากการที่สื่อมวลชนอันเป็นที่เชื่อถือกันในหมู่ปัญญาชน เช่น มติชนรายวัน และสยามรัฐรายวัน เกาะติดอยู่กับข่าวความขัดแย้งภายในมหาวิทยาลัยเป็นเวลาหลาย สัปดาห์ติดต่อกัน นั้นไม่ได้นำความเสียหายมาสู่มหาวิทยาลัยอันเป็นที่ทำมาหากินของเรา (เราจะรักหรือไม่รักมหาวิทยาลัยก็ช่างเราเถอะ แต่เรา จำเป็นต้องปกป้อง เพราะมันคือที่ทำมาหากินของเรา) และในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2530 ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตบางแสนเป็นเจ้าภาพนั้น เครื่องบ่งชี้ความขัดแย้งระหว่างบุคลากรระดับสูงก็ยิ่งปรากฏให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของใบปลิวหรือความล้มเหลวในการจัดการแข่งขัน และข่าวคราวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันแม้แต่หนังสือพิมพ์สยามกีฬารายวัน ซึ่งโดยปกติจะเสนอแต่ข่าวกีฬาที่ยังอดกล่าวถึง ความขัดแย้งของผู้บริหารของมหาวิทยาลัยไม่ได้

ความจริงสภาพของชื่อเสียงเกียรติภูมิของมหาวิทยาลัยที่ได้สั่งสมกันมาตั้งแต่สมัยเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ซอยประสานมิตร ก็ได้เสื่อมลง

ในสายตาของบุคคลในแวดวงการศึกษาทั่วไป จนอาจจะกล่าวได้ว่า มันตกต่ำกว่านี้ไม่ได้อีกแล้ว เพราะฉะนั้นถ้าเราจะทำไม่รู้ไม่ช้อยู่กันต่อไปแบบตัวใครตัวมันก็ไม่แน่ว่าจะมีปัญหาอะไร ในฐานะของบุคคล ข้าพเจ้าก็อยากจะคิดอย่างนั้นเหมือนกัน แต่ในฐานะของประธานสภาคณาจารย์วิทยาเขตสงขลา และในฐานะสมาชิกสภาคณาจารย์กลาง มศว ซึ่งมีหน้าที่เสนอแนะความคิดเห็นต่อมหาวิทยาลัยในเรื่อง ของการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงมหาวิทยาลัย ก็อยากจะทำหน้าที่นั้นให้สมบูรณ์

ดังนั้นการเขียนเอกสารนี้จึงมีจุดประสงค์เพื่อจะทำหน้าที่ของประธานสภาคณาจารย์วิทยาเขตและสมาชิกสภาคณาจารย์กลาง มศว ให้สมบูรณ์เท่านั้น ทั้งนี้โดยไม่ต้องไปคิดในแง่ของความห่วงใยในฐานะของการเป็นอาจารย์ หรือความกังวลใจในฐานะศิษย์เก่า และไม่ต้องกล่าวถึงความเข้มข้นของเลือด เทา-แดงในอุดมคติว่ามันจะเข้มข้นหรือเจือจางด้วยซ้ำไป เพราะขึ้นไปพรวดกล่าวถึงเรื่องเหล่านั้นอยู่คงจะเซยแหลกเลยทีเดียว เพราะไม่เคยเห็นมีใคร เขาพูดถึงกันเลยในระยะหลัง ๆ นี้

ข้าพเจ้าคิดว่าสาเหตุสำคัญของความขัดแย้งที่ได้กล่าวมาแล้ว ก็คือ การที่ข้าราชการของเราต้องเสนอชื่อ ผู้บริหารโดยตรงนั่นเอง ถึงแม้ว่าเราจะเรียกว่าเป็นการสรรหา และหลายท่านก็พยายามดึงไปสู่การเลือกตั้ง แต่หลายกรณีมันก็เป็น การสรรหา

ปนเลือกตั้ง คำถามที่เราทำนมักจะได้ยินกันบ่อย ๆ คือ

“คนนั้นได้คะแนนเยอะแยะ ทำไมไม่ได้เป็น”
คำตอบที่มักจะได้ยินคือ

“นี่คือการสรรหา ไม่ใช่การเลือกตั้งนะ”
คำถามที่จะตามมาอีกคือ

“สรรหา แล้วทำไมต้องมีการหย่อนบัตรลงคะแนน”

“สรรหาแล้วทำไมต้องมีการหาเสียง ออกไป-ปลิว และมีการกำหนดนโยบายต่าง ๆ นานา” ใครอย่ามาปฏิเสธข้าพเจ้าว่า เราไม่ได้สรรหาอธิการบดี โดย

- มีการกำหนดนโยบาย
- มีการจัดตั้งขุมกำลัง และหัวคะแนนอย่าง

ชัดเจน

- มีการตอบแทนหัวคะแนนด้วยวิธีการต่าง ๆ
- มีการบิดเบี้ยวใช้ประโยชน์จากระเบียบการสรรหาเท่าที่สามารถหาช่องโหว่ได้ เพราะข้าพเจ้าจะไม่เชื่ออย่างเด็ดขาด

ข้าพเจ้าไม่ได้กำลังกล่าวร้ายอธิการบดีท่านใดท่านหนึ่ง เพราะตราบใดที่ระเบียบเป็นอยู่อย่างนี้ คนที่ฉลาดย่อมหาหนทางใช้ประโยชน์จากช่องโหว่ของระเบียบทั้งนั้น ในลักษณะที่ใครที่มัน

และลักษณะเช่นนี้ก็จะมีอยู่ตลอดไป ตราบใดที่เราไม่เปลี่ยนระเบียบว่าด้วยการได้มาซึ่งอธิการบดีเสียใหม่ ข้าพเจ้าขอสรุปปัญหาของการใช้ระเบียบปัจจุบันดังต่อไปนี้ คือ

1. ผู้ประสงค์จะเข้ารับตำแหน่งอธิการบดีไม่ได้แสดงความกล้าหาญโดยการสมัครเข้ารับการพิจารณา แต่จะทำลับๆ ล่อๆ อยู่ในลักษณะ ถ้าทำดีก็เอา แต่ถ้าทำเลวก็เลิก

2. ในการเสนอชื่ออธิการบดีนั้น ข้าราชการไม่เคยได้รับรู้นโยบายหรือความตั้งใจ หรือความในใจ หรือปณิธานของ ว่าที่อธิการบดีเลย มีแต่คนเขาลือกันว่าอย่างนั้นอย่างนี้ แต่เจ้าตัว ว่าที่อธิการบดีไม่เคยแสดงความคิดเห็นด้วยตนเองเลย เพราะฉะนั้นถ้าท่านเบี้ยวในโอกาสต่อไปย่อมจะไปโทษท่าน ไม่ได้เลย

3. ระยะเวลาในการพิจารณาตัวบุคคลที่จะเข้ารับตำแหน่งอธิการบดีมีน้อยมาก การพิจารณากระทำกันอย่างรวบรัด ไม่สมกับความสำคัญของตำแหน่งอธิการบดีเลย

4. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ถูกพิจารณาให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมีน้อยมาก แต่ก็ไม่เป็นไรเพราะเขาลงมติกันด้วยเหตุผลส่วนตัว ไม่ใช่จากความเหมาะสมของคุณสมบัติ เขาลือกันให้เชื่อดว่ากรรมการสรรหา และกรรมการกลั่นกรองจำนวนหนึ่งก็คือคนที่ถูกจัดตั้งมาอย่างเรียบร้อย สามารถเขียนมติใส่ซองไว้ก่อนการอภิปรายและพิจารณาคณะสมมติได้เสียด้วยซ้ำไป

5. ศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยไม่ได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกอธิการบดีเลย ทั้ง ๆ ที่เขาจะต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความชื่นชมกับความสำเร็จ หรือทนทุกข์ทรมานในความล้มเหลวของมหาวิทยาลัย อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะ ไม่มีศิษย์เก่าคนไหนสามารถลาออกจากการเป็นศิษย์เก่าได้อีกแล้ว

แนวทางที่จะแก้ปัญหานี้หรือข้อบกพร่องเหล่านี้ อาจจะมีหลายแนวทางด้วยกัน ข้าพเจ้าใคร่ขอเสนอแนวทาง เพื่อการพิจารณาดังต่อไปนี้ คือ

1. คณะกรรมการสรรหาอธิการบดี ให้มีเพียงคณะกรรมการเดียว ประกอบไปด้วยบุคคลต่อไปนี้

- 1.1 กรรมการสภามหาวิทยาลัยที่มีใช่อธิการบดีและรองอธิการบดีซึ่งเป็นชุดของอธิการบดี 8 คน
- 1.2 ผู้แทนนิสิตวิทยาเขตละ 1 คน
รวม 8 คน
- 1.3 ผู้แทนศิษย์เก่าวิทยาเขตละ 1 คน
รวม 8 คน
- 1.4 ผู้แทนข้าราชการวิทยาเขตละ 2 คน
รวม 16 คน
- รวม 40 คน

คณะกรรมการชุดนี้ให้มีอายุการปฏิบัติงานอย่างน้อย 6 เดือน

2. การได้มาของกรรมการสรรหาให้ได้มาโดยการ เลือกตั้งจากองค์การนั้น ๆ

3. คณะกรรมการสรรหา มีหน้าที่ต่อไปนี้

- 3.1 ประกาศรับสมัครบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งอธิการบดี
- 3.2 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครทุกคนอย่างละเอียด
- 3.3 พิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครจากเอกสารและการสัมภาษณ์อย่างละเอียด
- 3.4 คัดเลือกผู้สมัครเพียง 1 คน เสนอต่อสภามหาวิทยาลัยเพื่อรับการแต่งตั้ง
- 3.5 หากสภามหาวิทยาลัยไม่ยอมรับผู้สมัครที่คณะกรรมการสรรหาเสนอไป คณะกรรมการสรรหาต้องทำการพิจารณาใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งคณะกรรมการสรรหา

อาจจะเสนอผู้สมัครคนเดิมหรือคนใหม่ก็ได้ หากผู้สมัครคนใดได้รับการปฏิเสธจากสภามหาวิทยาลัย ถึง 2 ครั้ง และคณะกรรมการสรรหายังคงมีมติให้เสนอชื่อเป็นครั้งที่ 3 ให้ถือว่าจะต้องนำบุคคลผู้นั้นมาให้ข้าราชการและนิสิตลงประชามติ หากได้รับการยอมรับเกินกึ่งหนึ่งของผู้มาใช้สิทธิ์ ให้ถือว่าสภามหาวิทยาลัยต้องแต่งตั้งบุคคลผู้นั้น ดำรงตำแหน่งอธิการบดี

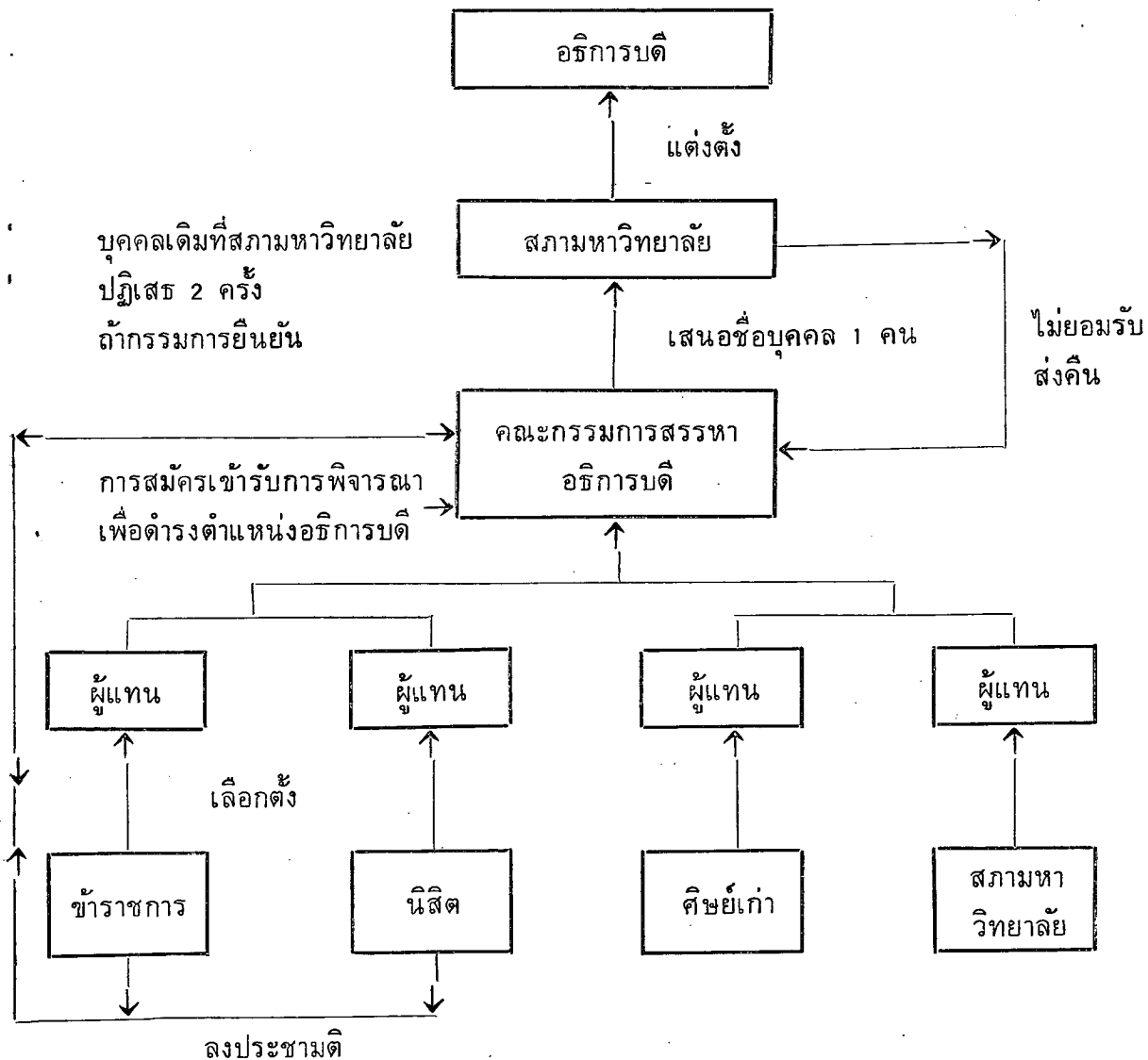
4. ผู้เข้ารับตำแหน่งอธิการบดี ต้องกระทำพิธีสาบานตนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก่อนจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ ข้าพเจ้าเชื่อว่าวิธีการเช่นนี้จะแก้ปัญหาในประเด็นต่อไปนี้

- 1. ผู้ประสงค์จะเข้าดำรงตำแหน่งอธิการบดี ต้องกล้าหาญ แสดงตัว
- 2. ผู้สมัครเข้ารับตำแหน่งอธิการบดีต้องแถลงนโยบายชัดเจน ตลอดจนความคิดเห็นและปณิธานของตนเองด้วย
- 3. กรรมการสรรหาได้มาจากประชากรทุกส่วนของมหาวิทยาลัยโดยกระบวนการแห่งประชาธิปไตย คือการเลือกตั้ง
- 4. กรรมการสรรหาใช้เวลาอย่างเพียงพอในการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้สมัครนอกจากจะได้อ่านเอกสารแล้วยังได้สนทนาและซักถามอีกด้วย
- 5. การจัดตั้ง ขอบคะแนนเสียง หรือการลอบบี้ น่าจะกระทำได้ลำบากขึ้น เพราะกรรมการมาจากบุคคลหลายฝ่ายและมีจำนวนมาก

- 6. สภามหาวิทยาลัยยังมีสิทธิ์ที่จะคัดค้านหรือถ่วงดุลอำนาจของคณะกรรมการสรรหาได้อย่างเต็มที่ หากคณะกรรมการสรรหามีเจตนาไม่ชอบธรรม
- 7. ประชากรของมหาวิทยาลัยจะเป็นผู้

ตัดสินหากเกิดข้อขัดแย้งระหว่างคณะกรรมการสรรหากับสภามหาวิทยาลัยจนหาข้อยุติไม่ได้ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดกรรมการสภามหาวิทยาลัยรวมหัวกันกีดกันคนอื่น เพื่อจะเอาเฉพาะพรรคพวกของตัวเอง

วิธีการดังกล่าวนี้อาจจะเขียนเป็นแผนภูมิเพื่อให้มองเห็นภาพชัดเจนได้ดังนี้

ขอความกรุณาท่านช่วยพิจารณาตามอรรถาธิบาย มันอาจจะมองดูสับสนแต่แท้ที่จริงแล้วก็ไม่ได้ซับซ้อนจนเกินไปเลย เราอาจจะมีเวลาไม่มากนักที่จะทะเลาะกัน เพราะหากปล่อยไว้นานเกินไปประเดี๋ยวมหาวิทยาลัยเกิดสามัคคีเภทแล้วจะหาอธิการบดีไม่ได้ เพราะมีแต่คนกลัวว่าจะต้องเป็น และเมื่อถึงเวลานั้นแล้วเราจะต้องใช้วิธีจับฉลากหาอธิการบดีกันแล้วมันจะยุ่งกันใหญ่เลยทีเดียวนะซีว

กระบวนการงบประมาณของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ศิริพร จันทพันธ์

บทนำ

การงบประมาณเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ มีกระบวนการและแนวปฏิบัติที่ค่อนข้างจะยุ่งยาก ผลของการปฏิบัติงานอาจกระทบกระเทือนต่อหน่วยงานและประเทศชาติได้ในที่สุด ดังนั้นการงบประมาณจึงมีความสำคัญต่อผู้บริหารเป็นอย่างยิ่ง หน่วยงานจะพัฒนาได้มากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับบริหารงานว่าดีหรือไม่เพียงใด หากผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการงบประมาณหน่วยงานของตนและหน่วยงานที่ต้องเกี่ยวข้องด้วยแล้วผลก็จะทำให้หน่วยงานพัฒนา และได้ชื่อว่าเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถ นอกจากนั้นงบประมาณยังมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการบริหารงานทุกประเภท เพราะเป็นสิ่งที่จะต้องช่วยเสริมสร้างและบริการแก่งานอื่น ๆ ให้ดำเนินไปด้วยความสะดวกรวดเร็วต่อการปฏิบัติ งานด้านอื่นจะราบรื่นเรียบร้อยเพียงใดก็ต้องอาศัยปัจจัยด้านงบประมาณ การใช้ทรัพยากรบริหารอย่างประหยัด คุ่มค่า และการใช้จ่ายงบประมาณของแผ่นดินอย่างรอบคอบ กระบวนการงบประมาณที่มีคุณภาพจะช่วยควบคุมให้การบริหารงานด้านอื่น ๆ ดำเนินไปอย่างมีระเบียบและราบรื่น ถ้าจะเปรียบหน่วยงานต่าง ๆ เป็นร่างกาย งบประมาณก็เปรียบเสมือนโลหิตที่ไปหล่อเลี้ยงอวัยวะต่างๆ ของร่างกายให้สามารถทำงานและดำรงอยู่ได้

กระบวนการงบประมาณเป็นงานที่มีความละเอียดอ่อนอย่างมากในทางปฏิบัติ หัวหน้าหน่วยงานของราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวหน้าสถาน

ศึกษาของรัฐต่างก็ยอมรับกันว่า การงบประมาณนั้นเป็นงานในหน้าที่ที่จะต้องใช้ความสามารถและมีผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะ เพราะการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพจะเอื้ออำนวยให้การบริหารงานด้านอื่น ๆ ดำเนินไปได้ด้วยดี สะดวกรวดเร็ว บรรลุเป้าหมายตามแผนงานที่วางไว้ นอกจากนี้ยังสามารถป้องกันตนเองและบุคคลผู้อยู่ในบังคับบัญชา รอดพ้นจากการถูกกล่าวหาในทางเสื่อมเสียชื่อเสียงได้

จากประสบการณ์ของผู้เขียน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านการเงิน และงบประมาณของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่ามีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณ ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้บริหารระดับปฏิบัติการ เช่น การขอตั้งงบประมาณของหน่วยงานต่างๆ ขาดรายละเอียดข้อมูลสนับสนุน และขาดเหตุผลที่ดีพอ จึงทำให้ไม่ได้รับงบประมาณตามความต้องการ การขอเงินประจำงวดเป็นไปอย่างล่าช้า การขอใช้จ่ายเงินไม่มีแผนการดำเนินงานและใช้จ่ายเงินไว้วางหน้า หรือถ้ามีก็มักจะไม่ปฏิบัติตามแผนโดยเฉพาะหมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ทำให้การเบิกจ่ายเงินไม่เสร็จสิ้นในปีงบประมาณ ดังนั้นผู้เขียนจึงมองเห็นความสำคัญของการศึกษากระบวนการงบประมาณของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้สามารถมองเห็นปัญหาการปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับปฏิบัติการอย่างชัดเจนจะได้นำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่ง

เนื้อหาในการศึกษา มุ่งศึกษากระบวนการงบประมาณในหมวดค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ และหมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง โดยศึกษาเฉพาะกระบวนการซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้บริหารระดับปฏิบัติการเพียง 3 ด้าน คือ การขอตั้งงบประมาณ การขอเงินประจำงวด และการขอใช้จ่ายเงินงบประมาณ

การขอตั้งงบประมาณ

การขอตั้งงบประมาณต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งแสดงรายละเอียดดังนี้

1. การขอตั้งงบประมาณจะต้องจำแนกตามงานหรือโครงการของแผนงานนั้น
2. การขอตั้งงบประมาณจะต้องยึดถือวงเงินตามแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 6 เป็นหลัก ซึ่งจะต้องประสานสอดคล้องต่อเป้าหมายส่วนรวมของมหาวิทยาลัย โดยคำนึงถึงความต่อเนื่องของโครงการเดิม
3. การขอตั้งงบประมาณจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลในการจัดทำงบประมาณ เช่น กฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายของรัฐบาล นโยบายของมหาวิทยาลัย การจำแนกประเภทรายจ่ายตามงบประมาณ ราคามาตรฐานวัสดุ ครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น
4. การขอตั้งงบประมาณต้องชี้แจงรายละเอียด พร้อมทั้งแสดงเหตุผลและความจำเป็นประกอบคำขอทุกรายการ โดยเรียงลำดับตามความสำคัญก่อนหลัง
5. การขอตั้งงบประมาณหมวดค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุจะต้องระบุรายจ่ายจริงในปีงบประมาณที่ล่วงมาแล้ว ย้อนหลัง 1 ปี

6. การขอตั้งงบประมาณค่าครุภัณฑ์ จะต้องแสดงรายละเอียดการได้รับครุภัณฑ์ ย้อนหลัง 5 ปี และชี้แจงเหตุผลให้ชัดเจน เช่น แสดงอัตราความถี่การใช้ครุภัณฑ์ต่อจำนวนบุคลากร

7. การขอตั้งงบประมาณค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง สำหรับค่าที่ดินจะต้องแสดงขนาดของพื้นที่ ส่วนสิ่งก่อสร้างจะต้องแสดงพื้นที่ลักษณะโครงสร้าง พร้อมทั้งรายละเอียดของการดำเนินงานก่อสร้าง โดยระบุราคาต่อหน่วย

ในการตั้งงบประมาณ หน่วยงานที่สามารถชี้แจงเหตุผลได้ดี เตรียมข้อมูลไว้ให้พร้อม ย่อมมีโอกาสได้รับงบประมาณมากกว่าหน่วยงานที่ไม่มีข้อมูล และไม่สามารถชี้แจงรายละเอียดไว้ชัดเจน

การขอเงินประจำงวด

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณ ด้านการขอเงินประจำงวดของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดำเนินการดังนี้

เมื่อพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีผ่านการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว มหาวิทยาลัยโดยกองคลัง ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านนี้ก็จะดำเนินการขอเงินประจำงวดให้กับหน่วยงานในสังกัด ดังนี้

1. **งบดำเนินการ** ได้แก่ หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ หมวดค่าจ้างชั่วคราว หมวดค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ และหมวดค่าสาธารณูปโภคทั้ง 4 หมวดนี้ กองคลังจะเป็นผู้ดำเนินการขอเงินประจำงวดให้ทั้ง 3 งวด เมื่อได้รับอนุมัติเงินประจำงวดจากสำนักงบประมาณแล้ว กองคลังจะแจ้งให้หน่วยงานทราบ เพื่อดำเนินการขอใช้จ่ายเงินต่อไป

2. งบลงทุน ได้แก่ หมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง จะต้องดำเนินการดังนี้

2.1 ค่าครุภัณฑ์

2.1.1 รายการครุภัณฑ์มาตรฐาน (รายการครุภัณฑ์มาตรฐานหมายถึง ครุภัณฑ์ ตามรายการที่สำนักงบประมาณกำหนดไว้ เช่น ตู้เหล็กเก็บเอกสาร 2 บาน เครื่องฉายสไลด์ ไมโครโฟน ฯลฯ) กองคลังจะเป็นผู้ดำเนินการขอเงินประจำงวด ในงวดที่ 1 ให้ทุกรายการ เมื่อได้รับอนุมัติเงินประจำงวดจากสำนักงบประมาณแล้ว กองคลังจะแจ้งให้หน่วยงานทราบเพื่อดำเนินการจัดซื้อหรือจ้างตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุต่อไป

2.1.2 รายการครุภัณฑ์อื่นๆ นอกเหนือจากครุภัณฑ์มาตรฐาน หน่วยงานต้องปฏิบัติดังนี้

2.1.2.1 รายการครุภัณฑ์ที่จัดซื้อหรือจ้างครั้งหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท ให้หน่วยงานส่งสำเนาใบเสนอราคา พร้อมแบบรูปรายการ รายละเอียดแคตตาล็อกจำนวน 2 ชุด เพื่อประกอบการขอเงินประจำงวด

2.1.2.2 รายการครุภัณฑ์ที่จัดซื้อหรือจ้างครั้งหนึ่งเกิน 20,000 บาท ต้องดำเนินการซื้อหรือจ้าง โดยวิธีการสอบราคาหรือประกวดราคาไปก่อนได้ โดยมีเงื่อนไขว่า การสอบราคาหรือการประกวดราคาค้างนี้จะยังไม่มีผลผูกพันต่อทางราชการ จนกว่าจะได้รับเงินประจำงวดจากสำนักงบประมาณแล้วเท่านั้น

เมื่อได้ผลการสอบราคาหรือการประกวดราคาแล้ว ให้ส่งสำเนาเอกสารประกอบการขอเงินประจำงวด จำนวน 2 ชุด ดังนี้

1. รายงานผลการเปิดซองสอบราคาหรือประกวดราคา

2. ใบเสนอราคาของรายที่รับไว้พิจารณาจะซื้อหรือจ้าง

3. บัญชีเปรียบเทียบราคา

4. แบบรูปรายการ รายละเอียด แคตตาล็อก สำหรับรายการที่วงเงินเกินอำนาจอนุมัติ หรือรายการที่จะซื้อจะจ้างครั้งหนึ่งเกินอำนาจอนุมัติของหัวหน้าหน่วยงานนั้นๆ ให้ส่งต้นเรื่องทั้งหมดไปด้วย เพื่อกองคลังจะได้นำเสนอขออนุมัติซื้อหรือจ้างให้ต่อไป

2.2 ค่าที่ดิน ในการขอเงินประจำงวดที่ดินจะต้องแนบเอกสารต่อไปนี้ จำนวน 2 ชุด

2.2.1 แผนผังสังเขปของที่ดินแต่ละรายการที่จะจัดซื้อ

2.2.2 ราคากลางของที่ดินที่จะซื้อ ซึ่งกรมที่ดิน สำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินอำเภอ เป็นผู้ประมาณการ

2.2.3 ราคาที่ดินใกล้เคียง ซึ่งซื้อขายกันในตลาดในขณะนั้น

2.2.4 ราคาที่ดินใกล้เคียงซึ่งทางราชการประเมินเพื่อเสียภาษี

2.3 สิ่งก่อสร้าง การขอเงินประจำงวด สิ่งก่อสร้างจะต้องดำเนินการสอบราคาหรือประกวดราคา เช่นเดียวกับข้อ 2.1.2 เมื่อได้ผลการสอบราคาหรือประกวดราคาแล้ว ให้ส่งเอกสารต่อไปนี้ประกอบการขอเงินประจำงวด

2.3.1 สำเนารายงานผลการเปิดซองสอบราคาหรือประกวดราคา 2 ชุด

2.3.2 บัญชีเปรียบเทียบราคา 2 ชุด

2.3.3 สำเนาใบเสนอราคาของราย
ที่รับไว้พิจารณาจะจ้าง 2 ชุด

2.3.4 ประมาณราคากลางของทาง
ราชการ ซึ่งสถาปนิกหรือวิศวกรของมหาวิทยาลัย
รับรอง 2 ชุด

2.3.5 แบบรูปรายการและรายละเอียด
การก่อสร้าง 4 ชุด

สำหรับรายการที่วงเงินเกินอำนาจอนุมัติของ
หัวหน้าหน่วยงานนั้น ๆ ให้ส่งต้นเรื่องทั้งหมดไปด้วย
เพื่อกองคลังจะนำเสนอขออนุมัติซื้อหรือจ้างให้ต่อไป

ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการจัดซื้อหรือจัด
จ้างตามรายการงบประมาณที่ได้รับอนุมัติอาจเนื่อง
มาจาก

1. ราคาเกินวงเงินงบประมาณที่ได้รับ
2. ไม่มีจำหน่ายในท้องตลาด

เมื่อมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงรายการไป
จากงบประมาณเดิม หรือขอใช้เงินสมทบจ่ายเพื่อ
ให้สามารถดำเนินการได้ ก็ให้ชี้แจงเหตุผลความ
จำเป็นในการขอเปลี่ยนแปลงรายการงบประมาณ
นั้น ๆ พร้อมกับแนบเอกสารหลักฐานเช่นเดียวกับการ
ขอเงินประจำงวดปกติ

สรุป รายการครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
เมื่อได้รับอนุมัติเงินประจำงวดจากสำนักงบประมาณ
แล้ว ถ้าวางเงินไม่เกินอำนาจอนุมัติของหัวหน้า
หน่วยงาน กองคลังจะส่งสำเนาใบอนุมัติเงินประจำ
งวดให้หน่วยงานดำเนินการขออนุมัติซื้อหรือจ้าง
ต่อไป สำหรับรายการที่วงเงินเกินอำนาจอนุมัติของ
หัวหน้าหน่วยงาน กองคลังจะดำเนินการขออนุมัติ
ซื้อหรือจ้างให้ต่อไป ซึ่งตามคำสั่งมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ที่ 444/2530 เรื่องมอบหมาย
หน้าที่ให้รองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการและ

อาจารย์ใหญ่ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี โดย
อธิการบดีได้มอบอำนาจให้รองอธิการบดี คณบดี
ผู้อำนวยการ และอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิต มี
อำนาจอนุมัติการสั่งซื้อ สั่งจ้าง และส่งจ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินภายในวงเงินที่ได้รับจัดสรรในแต่ละ
หมวดรายจ่าย ดังนี้

1. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มีอำนาจอนุมัติ
ครั้งละไม่เกิน 400,000 บาท

2. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มีอำนาจอนุมัติ
ครั้งละไม่เกิน 100,000 บาท

3. รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา มี
อำนาจอนุมัติครั้งละไม่เกิน 100,000 บาท

4. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต มีอำนาจ
อนุมัติครั้งละไม่เกิน 100,000 บาท

5. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษและต่าง
ประเทศ มีอำนาจอนุมัติครั้งละไม่เกิน 100,000
บาท

6. รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย มีอำนาจอนุมัติ
ครั้งละไม่เกิน 100,000 บาท

7. รองอธิการบดีประจำวิทยาเขต มีอำนาจ
อนุมัติครั้งละไม่เกิน 200,000 บาท

8. คณบดี ผู้อำนวยการ และอาจารย์ใหญ่
โรงเรียนสาธิต มีอำนาจอนุมัติครั้งละไม่เกิน 50,000
บาท

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขอเงินประจำงวด

1. เมื่อหน่วยงานได้รับงบประมาณรายจ่าย
ประจำปีแล้ว ให้เร่งดำเนินการเพื่อขอเงินประจำ
งวดหมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างให้แล้ว
เสร็จโดยเร็ว อย่างช้าไม่ควรเกินงวดที่ 2 คือ สิ้น-
เดือนพฤษภาคม เพื่อให้สามารถดำเนินการเบิกจ่าย
เงินได้ภายในปีงบประมาณ

2. เมื่อหน่วยงานได้รับแจ้งเงินประจำงวดแล้ว ควรเร่งดำเนินการจัดซื้อหรือจ้าง เพราะหากล่าช้า อาจไม่สามารถซื้อ หรือจ้างได้ ตามวงเงินที่ได้รับ อนุมัติ

3. การขอเงินประจำงวดสิ่งก่อสร้าง ต้อง เตรียมหลักฐานให้พร้อมก่อนจึงขอเงินประจำงวด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับราคากลางควรให้สถาปนิก หรือวิศวกรคำนวณให้ตั้งแต่การจัดทำรายละเอียด แบบรูปรายการนั้น ๆ

4. การขอเงินประจำงวดให้ระบุหัวข้อตาม รายการ งาน โครงการ หรือแผนงาน ตามเอกสาร บบประมาณ เช่น

- แผนงานจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา
- งานจัดการศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์
- ธรรมชาติ
- วิทยาเขตสงขลา
- ภาควิชาชีววิทยา

รายการที่ 1 ชุดสไลด์ถาวรของพืช และสาหร่ายทำด้วยกระจก 1 ชุด ราคา 1,905 บาท

รายการที่ 2 แท่นถ่ายภาพวัตถุขนาดเล็กพร้อมชุดไฟ 1 ชุด ราคา 7,950 บาท

5. เมื่อหน่วยงานได้รับอนุมัติเงินประจำงวด จากสำนักงบประมาณแล้วเท่านั้นจึงจะดำเนินการ ก่อหนี้ผูกพัน หรือขอใช้จ่ายเงินได้ ซึ่งจะได้กล่าว ในลำดับต่อไป

การขอใช้จ่ายเงินงบประมาณ

การขอใช้จ่ายเงินงบประมาณทุกหมวดทุกราย การจะต้องได้รับอนุมัติเงินประจำงวดจากสำนักบ- งบประมาณก่อนจึงจะดำเนินการก่อหนี้ผูกพันได้ งบ

ประมาณแผ่นดิน จะจ่ายได้ต้องมีกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีอนุญาตให้ จ่ายได้ หรือที่กระทรวงการคลังได้อนุญาตไว้แล้ว โดยเขียนหนังสือแจ้งให้ส่วนราชการต่าง ๆ ทราบ และถือปฏิบัติเท่านั้น ถ้าไม่มีหลักเกณฑ์การจ่ายหาก ส่วนราชการมีความจำเป็นต้องเบิกจ่ายต้องทำความ ตกลงกับกระทรวงการคลังขออนุมัติจ่ายเป็นราย ๆ ไป การขอใช้จ่ายเงินงบประมาณสำหรับหมวดค่า ตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ และหมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง มหาวิทยาลัยจะต้องปฏิบัติตาม ระเบียบของทางราชการว่าด้วยการจำแนกประเภท รายจ่ายตามงบประมาณตามที่สำนักงบประมาณกำ- หนด โดยเจ้าของงบประมาณจะต้องทำบันทึกขอ อนุมัติใช้จ่ายเงินนำเสนอให้ผู้มีอำนาจอนุมัติลงนาม แล้วผ่านเรื่องไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเบิกจ่าย เงินต่อไป กล่าวโดยสังเขปได้ดังนี้

1. การขอใช้จ่ายเงินค่าตอบแทน สำหรับ รายจ่ายต่อไปนี้ คือค่าอาหารทำการนอกเวลา ค่า รางวัลกรรมการสอบ ค่าเบี้ยประชุมกรรมการ ค่า สมนาคุณวิทยากร ค่าเช่าบ้านและค่าสอนพิเศษ ต้องดำเนินการดังนี้

1.1 ค่าอาหารทำการนอกเวลา ต้องส่ง หลักฐานประกอบการขอเบิกเงิน โดยแนบหนังสือ อนุมัติให้ทำงานล่วงเวลา และบันทึกอนุมัติเบิกเงิน ไบลงเวลาปฏิบัติงาน และหลักฐานการจ่ายเงิน

1.2 ค่าเบี้ยประชุมกรรมการ ต้องแนบ หนังสือเชิญประชุม และรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม พร้อมลายเซ็นชื่อเข้าประชุม คำสั่งแต่งตั้งกรรมการ (ถ้ามี) และใบสำคัญรับเงิน

1.3 ค่าสมนาคุณวิทยากร ต้องแนบโครงการอบรมพร้อมตารางอบรมและใบสำคัญรับเงิน

1.4 ค่าเช่าบ้าน ต้องยื่นแบบคำขอรับเงินค่าเช่าบ้านตามแบบ 72 ก ต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วเสนอผู้มีอำนาจอนุมัติต่อไป เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงยื่นคำขอเบิกเงินค่าเช่าบ้านตามแบบ 73 ก

1.5 ค่าสอนพิเศษ ให้ผู้สอนกรอกคำขอเบิก ค่าสอนตามแบบฟอร์มขอเบิกเงิน ค่าสอนพิเศษ (แบบของกระทรวงการคลัง) เสนอหัวหน้าภาควิชาลงนามรับรอง แล้วนำเสนอผู้มีอำนาจอนุมัติจึงยื่นขอเบิกจ่ายเงิน

2. การขอใช้จ่ายเงินค่าใช้จ่าย สำหรับค่าใช้จ่ายต่อไปนี้คือ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ค่าจ้างเหมาบริการ จะต้องดำเนินการดังนี้

2.1 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ต้องทำบันทึกขออนุมัติไปราชการ โดยระบุขอให้ใครไปราชการวันเดินทางไป-กลับ ถึงบ้านพัก ทำสัญญายืมเงินจากฝ่ายการเงิน เมื่อเดินทางกลับจากราชการแล้ว ต้องเขียนรายงานการเดินทางไปราชการพร้อมกับแบบหลักฐานการจ่าย การเขียนรายงานการเดินทาง หากเดินทางไปราชการหลายคนหรือเป็นคณะ ให้หัวหน้าคณะเป็นผู้เขียนรายงานการเดินทางเพียงคนเดียว

2.2 ค่าจ้างเหมาบริการ จะต้องดำเนินการจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2521 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม คือรายงานเหตุผลความจำเป็นที่ต้องจ้าง รายละเอียดของงานที่จะจ้าง ประมาณราคาที่จะจ้าง กำหนดเวลาที่ต้องใช้หรือให้งานแล้วเสร็จ วิธีที่จะจ้าง และอื่น ๆ (ถ้ามี)

3. การขอใช้จ่ายเงิน ค่าวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง จะต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2521 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งสาระสำคัญของระเบียบพัสดุ ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดซื้อ จัดจ้าง สรุปได้ดังนี้

การซื้อ กระทำได้ 5 วิธีคือ

1. วิธีตกลงราคา ได้แก่ การซื้อครั้งหนึ่งซึ่งมีราคาไม่เกิน 20,000 บาท

2. วิธีสอบราคา ได้แก่ การซื้อครั้งหนึ่งซึ่งมีราคาเกินกว่า 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 400,000 บาท

3. วิธีประกวดราคา ได้แก่ การซื้อซึ่งมีราคาเกินกว่า 400,000 บาท

4. วิธีพิเศษ ได้แก่ การซื้อครั้งหนึ่งซึ่งมีราคาเกินกว่า 20,000 บาท เฉพาะการซื้อกรณีใดกรณีหนึ่งต่อไปนี้ เป็นพัสดุขายทอดตลาด ที่ต้องซื้อเร่งด่วน ต้องใช้ในราชการลับ ต้องซื้อโดยตรงจากต่างประเทศ ต้องซื้อจากผู้ผลิต หรือผู้แทนจำหน่ายโดยตรง ต้องดำเนินการซื้อโดยวิธีอื่นแล้วไม่ได้ผลดีเป็นที่ดินและสิ่งก่อสร้างซึ่งจำเป็นต้องซื้อเฉพาะแห่ง

5. วิธีกรณีพิเศษ ไม่ได้กำหนดดวงเงินไว้ แต่เป็นการซื้อซึ่งต้องเข้าเกณฑ์ต่อไปนี้ คือซื้อจากรัฐราชการหรือหน่วยงานอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติไว้มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น หรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเป็นผู้ทำหรือผลิตวัสดุนั้น ๆ ซึ่งนายกรัฐมนตรีอนุมัติให้ซื้อได้เป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะคราว และการซื้อที่มีกฎหมาย หรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้ต้องซื้อ

การจ้าง กระทำได้ 6 วิธีคือ

1. วิธีการตกลงราคา ได้แก่ การจ้างครั้งหนึ่ง ซึ่งมีราคาไม่เกิน 20,000 บาท
2. วิธีการกำหนดราคา ได้แก่ การจ้างครั้งหนึ่ง ซึ่งมีราคาไม่เกิน 100,000 บาท และอาจแบ่งงาน ออกได้เป็นส่วน ๆ และคำนวณค่าจ้างตามส่วนแห่ง งานนั้น
3. วิธีสอบราคา ได้แก่ การจ้างครั้งหนึ่งซึ่งมี ราคาเกินกว่า 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 400,000 บาท
4. วิธีประกวดราคา ได้แก่ การจ้างซึ่งมีราคา เกินกว่า 400,000 บาท
5. วิธีพิเศษ ได้แก่ การจ้างซึ่งมีราคาเกินกว่า 20,000 บาท และเข้าตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้ เป็นงานที่ต้องการช่างผู้มีฝีมือจริง ๆ หรือ ผู้มีความชำนาญเป็นพิเศษ เป็นงานจ้างซ่อมพัสดุที่ จำเป็นต้องถอดตรวจให้ทราบความชำรุดเสียหายเสีย ก่อนจึงจะประมาณค่าซ่อมได้ เช่น งานจ้างซ่อม เครื่องจักรกล เครื่องมือกล เครื่องยนต์ เครื่องไฟฟ้า เครื่องวิทยุ และเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น เป็น งานที่ต้องกระทำโดยเร่งด่วน เป็นงานที่ต้องปกปิด

เป็นความลับของทางราชการ เป็นงานที่ดำเนินการ จ้างโดยวิธีอื่นแล้วไม่ได้ผลดี

6. วิธีการพิเศษ ไม่ได้กำหนดวงเงินไว้ แต่ เป็นการจ้าง ซึ่งต้องเข้าเกณฑ์ตามข้อใดข้อหนึ่ง ดัง ต่อไปนี้คือ เป็นการจ้างจากส่วนราชการหรือหน่วย งานอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้มีฐานะเป็นราชการบริ- ทหารส่วนท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเป็นผู้ทำหรือ ผลิตวัสดุนั้น ๆ ซึ่งนายกรัฐมนตรีหรือนุมัติให้จ้างได้เป็น การทั่วไป หรือเป็นการเฉพาะคราว และเป็นการ จ้างที่มีกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้ต้อง จ้างจากส่วนราชการ

เมื่อส่วนราชการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนาย ก รัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุตั้งแล้ว จึงดำเนินการ ทำสัญญา ก่อนนี้ผูกพันได้ เมื่อผู้ขายหรือผู้รับเหมา ส่งมอบพัสดุจะต้องมีคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ หลังจากนั้นก็ดำเนินการขอเบิกจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้ ต่อไปนี้

สรุปการขอใช้จ่ายเงินงบประมาณ ผู้มีหน้าที่ เกี่ยวข้องจะต้องมีความรอบรู้ในเรื่องเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมาย คำสั่ง ข้อบังคับต่าง ๆ ของทางราชการ เพื่อ ให้งานดำเนินไปอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

ผู้ให้อาหารชื่อว่าให้กำลัง

ผู้ให้ผ้าชื่อว่าให้วรรณะ

ผู้ให้ยานพาหนะชื่อว่าให้ความสุข

ผู้ให้ประทับโคมไฟชื่อว่าให้จักขุ

ผู้ให้ที่พักอาศัยชื่อว่าให้ทุกสิ่งทุกอย่าง

ผู้ให้ธรรมทานชื่อว่าให้มฤตธรรม

(กนิททสูตร)

เรื่องของผม

ทวี ภาวโร

ผู้จัดทำหนังสือนี้ได้เจรจากับผมหลายหน ขอให้ผมช่วยเขียนเรื่องอะไรก็ได้สักเรื่อง บางครั้งท่านก็แนะนำให้เสรีจรรยาว่า ควรเป็นเรื่องอะไรแบบไหน ผมก็แบ่งรับแบ่งสู้ไปทุกครั้ง จนเวลาจวนตัวเข้ามาทุกทีผมเห็นว่า จะนั่งนอนใจอยู่ต่อไปไม่ได้อีกแล้ว เพราะแบ่งรับแบ่งสู้ไว้นั้นเอง ไม่ได้ปฏิเสธเขาก็ต้องเขียน ความจริงการแบ่งรับแบ่งสู้ไว้นั้น จะเบี้ยวไม่เขียนเสียก็ได้เพราะการแบ่งรับแบ่งสู้ มิได้เป็นการตกลงเป็นมั่นเป็นเหมาะแต่อย่างใด แต่ผมเป็นคนไม่ชอบเบี้ยวใคร และไม่ชอบให้ใครมาเบี้ยวผมด้วย (วันหลังนี้ผมถือว่าสำคัญมาก) เรื่อยๆ เบี้ยวกันเลย ช่วย ๆ กันดีกว่า เพราะวารสารสภาคณาจารย์นี้หากคนเขียนไม่ถนัดนัก บรรดาผู้รู้ ผู้เก่งทั้งปวงท่านก็ไม่มีความจะเขียนให้ฟรีๆ หรือก แต่ว่าจะเขียนอะไรนั้นเป็น “เรื่องของผม”

“เรื่องของผม” คำนี้ถ้าออกเสียงกระด้างๆ ทำท่าทางให้ขึงขังสักหน่อยก็จะไม่ค่อยสุภาพ ความหมายจะออกไปทางหยิ่ง จองหงอ อวดดีหรือมันใจตัวเองเอามากๆ จนไม่รู้จักผิดถูกชั่วดีก็ได้ เป็นความหมายที่ผมไม่ต้องการและผมมิได้หมายความถึงเรื่องของเส้นผมบนศีรษะ และไม่ใช่ว่าเรื่องที่จะต้องเกี่ยวกับตัวผมเสมอไป แต่ผมหมายความว่า เป็นเรื่องอะไรก็ได้ที่ผมจะเขียน ซึ่งตรงกับที่ผู้จัดทำหนังสือนี้เปิดช่องให้ผม ผมให้ความหมายไว้เช่นนี้ก็เพื่อจะหลีกเลี่ยงจากการเขียนเรื่องหนัก ๆ หรือเป็นวิชาการเป็นสาระที่ต้องอาศัยข้อมูล หลักฐานและแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ ที่ต้องใช้เวลาค้นคว้า - ต้องใช้สมาธิในการเขียนต้องอาศัยความถูกต้องและไม่เป็นอิสระในการเขียน หันมาเขียนเรื่องของผมดีกว่าเป็นอิสระดีและสบายกว่ากันเยอะเลย วารสารสภาคณาจารย์มหา-

วิทยาลัยอื่นๆ เขาก็มีเรื่องอย่างนี้ลงเหมือนกัน เรื่องเก๋ๆ เรื่องตลก เรื่องทอม-ดี้ก็มี

หวนกลับไปพูดถึงการแบ่งรับแบ่งสู้อีกที พจนานุกรมให้ความหมายไว้ว่า “รับบ้างปฏิเสธบ้าง” ผมว่ายังไงๆ อยู่ๆ เพราะการแบ่งรับแบ่งสู้ของผม นั้นไม่รับแต่ก็ไม่ปฏิเสธ จะความหมายเดียวกันหรือเปล่า แต่ที่แน่ๆ ก็คือไม่ใช่ “ครึ่งๆ กลางๆ” เดียวนี้มีคำใหม่ออกมาใช้ว่า “ห้าสิบห้าสิบ” หรือ “ฟฟฟฟฟฟฟ” ดูความหมายจะใกล้เคียงกับคำว่า “แบ่งรับแบ่งสู้” อยู่ไม่น้อยโดยพิจารณาจากผม (คือเดาส่งเดช) แล้ว ผมเห็นว่าอาการแบ่งรับแบ่งสู้ หรือห้าสิบห้าสิบนี้เป็นอาการที่ไม่เข้าท่า เพราะสื่อให้เห็นความลังเลและอาจมีความโลเลตามมาด้วย อีกทั้งยังเป็นอาการของคนไม่สามารถตัดสินใจโดยเด็ดขาดได้ เป็นการกระทำเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือเอาตัวรอดไปชั่วขณะหนึ่ง และไม่อาจพยากรณ์ได้ว่าจะมีผลติดตามมาอย่างไร แต่ขณะนี้ผลจากการแบ่งรับแบ่งสู้ของผมก็ต้องมานั่งถ่างตาเขียนหนังสืออยู่จนตึกดินเที่ยงคืน (ที่จริงกินกาแฟเข้มไปหน่อยเลยนอนไม่ค่อยหลับ) แต่ถ้าผมเป็นคนขี้เบียวละก็ — ผลของการแบ่งรับแบ่งสู้ก็คือ ไม่ต้องเขียนอะไรเลย นอนสบายไปแล้ว สรุปได้ว่าผลของการแบ่งรับแบ่งสู้จะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆ เช่นนิสัย โอกาส เวลา และสถานการณ์ เป็นต้น

เดี๋ยวนี้เราจะหาความอิสระได้ไม่ถนัดนัก ในที่ทำงานก็มีผู้บังคับบัญชา ซึ่งทำหน้าที่บังคับและบัญชา มีระเบียบวินัยกฎเกณฑ์ข้อบังคับมากมาย มีเพื่อนร่วมงานตั้งเยอะแยะ เราจะทำอะไรโดยอิสระตามใจนึกไม่ได้ถึงคนที่มีความเกรงใจเป็นคุณ-

สมบัติประจำตัวด้วยแล้ว ยังไม่เป็นอิสระใหญ่เลย เพราะเกรงใจคนอื่น ส่วนคนที่ไม่รู้จักรงใจใคร นั้นก็มีอยู่บ้าง แต่ผมเห็นว่า เลว ไม่อยากพูดถึงที่บ้านเราก็ไม่เป็นอิสระมากนักเพราะเกรงใจเมีย เกรงใจลูก เกรงใจเพื่อนบ้าน มักจะถูกเมียบงการ และลูกสั่งการเองเสมอๆ จะเดินทางไปไหนมาไหนก็ ไม่เป็นอิสระ ขึ้นรถเมล์ก็ไม่เป็นอิสระ มีที่นั่งว่างก็ ไม่ค่อยกล้านั่งเกรงใจเด็กๆ ผู้หญิงและคนแก่ แถม ยังถูกกระเป๋าคำสั่งให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้อยู่เป็นประจำ บางทีคนขับก็สมทบด้วย เช่นให้ยื่นชิตๆ กันกับผู้โดยสารคนอื่น ๆ ให้เดินไปอยู่ในที่อันควร หรือที่ขอบ (กระเป๋าคำและคนขับขอบ) ถ้ายืนด้านซ้ายให้ใช้มือซ้ายจับราว ยืนข้างขวาให้ใช้มือขวา จับราว ห้ามโหนสองมือ ให้กดกริ่งก่อนลง ให้ลงเร็วๆ เป็นต้น นี่ก็ตึกแล้ว ใครๆ ก็หลบกันหมดแล้ว เหลือผมนั่งเขียนหนังสืออยู่คนเดียวอยากจะเปิดวิทยุ หรือเปิดเทปฟังเพลง ก็ทำไม่ได้เกรงจะรำคาญคนอื่นก็ไม่เป็นอิสระอีกนั่นแหละ เขียนหนังสือดีกว่า อิสระดี เพราะจะเขียนอะไรก็เป็นเรื่องของผม

ผมอ่านหนังสือได้ทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นนิยาย สารคดี การเมือง การศาสนา ดนตรี กีฬา หรืออะไรก็ตาม แต่ชอบนักเขียนเป็นบางคนเท่านั้น สำหรับหลวงวิจิตรวาทการแล้ว ไม่ว่าจะเขียนอะไร ผมชอบอ่านไปหมด จนขณะนี้หาเรื่องที่ท่านเขียนที่ ผมยังไม่เคยอ่านไม่ได้เลย ถ้ามีและผมได้พบเข้าก็จะ ดีใจเอามากๆ ทีเดียว เพราะพบของที่ถูกใจ บางครั้ง ผมต้องอ่านซ้ำเรื่องที่เคยอ่านมาแล้วถึงหลาย ๆ เทียบ ก็มี ในหนังสือจิตตานุภาพท่านเล่าเรื่องเกี่ยวกับ อนุภาพแห่งจิตหรือเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อถือศรัทธา มั่นใจของบรรดาชะแม่ นางสาวชาววังของฝรั่งเศส สมัยพระเจ้านโปเลียน โบนาปาร์ตไว้ อย่างน่านำมา คิด ที่ว่าน่าคิดก็เพราะว่า เราสามารถจะมองเห็นได้ ทั้งในแง่ร้ายและแง่ดี หรือมองเห็นเป็นคุณเป็นโทษ ก็ได้ เรื่องมีโดยย่อว่า สมัยนั้นพวกแม่สาวชาววัง

(จริงๆ แล้วรวมเด็ก ๆ และคนแก่ด้วย) นิยมเชื่อถือ ยาวพิเศษชานานหนึ่งว่า มีสรรพคุณเป็นเลิศในการแก้ ท้องผูก ท้องแข็งเป็นดาล จุกเสียดแน่นท้อง หรือ โรคอะไรก็ตามที่เกี่ยวกับระบบทางเดินอาหารเพราะ ใช้แล้วหายเป็นปกติทั้งทุกราย (ชื่อยาชื่อคนปรุง และชื่อผู้จัดทำจำหน่ายท่านมิได้กล่าวถึง) แต่ได้กล่าว ถึงสูตรผสมยาชานานนั้น ซึ่งเขียนสลากบอกเป็น ภาษาลาตินไว้ดังนี้

Agua fontis	68%
Eadem repetita	17%
Agua destillata	5%
Iteram ejusdem	6%
Nil aliud	4%

นัยว่า ชื่อหากันในราคาแพงไม่เบาแหละครับ ใครป่วยใช้มีอาการตั้งว่า ไม่มีการไปหาหมอกันหรือก เสียเวลา ชื่อยาพิเศษนี้มาดมกิน ไม่ช้าไม่นานก็หาย ไปเอง ต่อมาเกิดขาดแคลนยานี้ขึ้นมา (สงสัยว่าคน ปรุงจะป่วยหนักปรุงยาไม่ได้) ก็คิดจะผสมยากันเอง แต่ติดขัดที่ไม่รู้ภาษาลาติน จึงพากันไปหานักปราชญ์ ด้านภาษาให้ช่วยแปลภาษาลาตินที่สลากยาเป็นภาษา ฝรั่งเศส ครั้นเมื่อได้คำแปลมาแล้ว ฮะ ฮะ! พากัน เลิกใช้ยาชานานนั้นไปตามๆ กัน ส่วนผู้ที่ยังพอมียา หลงเหลืออยู่บ้าง ก็นำมาใช้ไม่ได้ผล เพราะอะไร หรือครับ ก็เพราะสูตรผสมยานั้นแหละ เมื่อแปล เป็นภาษาไทยแล้ว ได้ความดังนี้

น้ำป๋อใสสะอาด	68%
อย่างเดิม	17%
น้ำกลั่น	5%
เหมือนข้างต้น	6%
ไม่มีอย่างอื่น	4%

ถ้ามองในแง่ร้ายก็จะเห็นว่าโง่ งี่เง่า ง่าย ไม่สืบสาวราวเรื่องให้รู้แจ้งเห็นจริง เทอตามชาวบ้าน แต่ถ้ามองในแง่ดีก็จะเห็นว่าอำนาจแห่งศรัทธาและ ความเชื่อสามารถบันดาลให้หายป่วยใช้ได้ และนี่

กรรมทั้งที่ในบ้านเมืองของเราทุกวันนี้ ยังมีหมอมือหรือ
ผีบุญหากินกันอยู่ได้รายแล้วรายเล่า ท่านคิดยังไงจะ
ครับ

ผมเกริ่นไว้ตอนต้นแล้วว่า จะเขียนอะไรก็ได้
เรื่องของผม เพราะฉะนั้นผมจะหันไปเขียนเรื่องอื่น
ที่ไม่ต่อเนื่องกับเรื่องเดิมอีกสักหน่อยให้พอสมน้ำสม
เนื้อกับที่แบ่งรับแบ่งสู้ไว้

ในช่วงต้น ๆ ของปีใหม่แต่ละปี ผมมักได้ยิน
คนที่ฝันธรรมชาติ คือยังไม่อยากแก่กับนเสมอว่า แก่
ลงไปอีกปีหนึ่งแล้ว เขาไม่พอใจในความแก่ ถ้าถาม
ถึงอายุก็จะตอบอ้อม ๆ แอ้ม ๆ ให้คนฟังไขว้เขวว่า
ยังไม่แก่ยังอายุน้อย หรือยังเป็นหนุ่มเป็นสาวอยู่
ทำนองนั้นแหละ บางคนหัวหงอกขาวโพลน บางคน
ก็ผมสีดอกเลา ถามว่า—อายุเท่าไร แหม! ตอบมาได้
ว่ากำลังหนุ่มฉกรรจ์ กำลังคิดจะแต่งงานอยู่ ไม่ยอม
รับสภาพที่เป็นจริง หลังจากนั้นก็จะย้อมผมให้ดูดำ
สนิทเพื่อลวงโลกว่ายังไม่แก่ การย้อมผมสีดำนั้นก็
พอดูได้อยู่ไม่น่าเกลียดอะไร แต่ควรย้อมให้ต่อเนื่อง
เพราะบางทีไม่ได้ย้อมสักอาทิตย์เดียวผมมันออก
ขาวแพลงมาให้เห็น ดูแล้วผมแต่ละเส้นจะเป็น 2
ท่อน ขาวท่อนดำท่อน น่าเกลียดพอ ๆ กับผู้หญิงที่
ทาลิปสติกไปถึงพื้นถึงลิ้นนั้นแหละ เรื่องย้อมผมนี้
คนที่ไม่แก่ก็ย้อมเหมือนกัน ผมดำ ๆ ย้อมเสียให้
เหลืองบ้าง ให้แดงบ้าง ให้เขียวบ้าง ทำที่ว่าเป็นดารา
หรือไม่ว่าก็เป็นชาวยุโรปหรือฝรั่งไปโน่น และเมื่อ
ย้อมผม แต่งตัวทำท่าทางเป็นฝรั่งแล้ว ก็ต้องทำเป็น
หูหนวกและเป็นใบ้ด้วย เพราะถ้าจะพูดก็ต้องพูด
ภาษาไทยคนจะรู้ว่าไม่ใช่ฝรั่ง ใครถามอะไรก็แก้ง
หูหนวกเสีย (ถ้าโดนด่าจะได้ยินหรือเปล่าไม่ทราบ)
เพื่อจะได้ไม่ต้องตอบ (เป็นภาษาไทย) ทำไปเพื่อ
อะไรก็ไม่ทราบ หุเรศจริง ๆ ไม่หนักหัวผมก็จริงอยู่
แต่ผมว่าเกิดมาเป็นไทยก็ทำตัวแบบไทย ๆ นั้นแหละ
สบายดี ไม่สิ้นเปลือง ไม่ต้องออกแรง ไม่ต้องฝัน

ธรรมชาติ ถ้าทำเพื่อการแสดงอย่างดาราละคร ดารา
ภาพยนตร์ก็ไม่ว่ากันเพราะทำเพื่ออาชีพ แต่อย่าง
ครู—อาจารย์ นิสิต นักศึกษา—นักเรียน ลองคิดดู
เถอะว่า เหมาะควรแค่ไหน ถ้าเห็นว่าเป็นการพัฒนา
บุคลิกภาพ ก็เชิญทำต่อไปตามอัธยาศัย แต่ถ้าทำเพื่อ
ให้ตัวเองเป็นฝรั่งแล้ว ผมใคร่เสนอว่า ท่านสมควร
ตายเสียก่อนแล้วอ้อนวอน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ส่งไปเกิด
ใหม่ในครุภพชาติยุโรป

เพื่อนผมคนหนึ่ง (ชื่อกันพอสมควร) เป็นคนที่
ไม่ชอบอย่างยิ่งที่จะนำอายุจริงมาพูดถึงโดยเฉพาะ
เมื่อในวงสนทนามีสาว ๆ อยู่ด้วย แต่เมื่อต้นปี
เกิดแจ๊คพอร์ทเข้าจนได้ ในงานสังสรรค์ปีใหม่นั้น
นั่นเองที่ร้านอาหารแห่งหนึ่ง โดยมีสุภาพสตรีร่วม
วงด้วย 3—4 คน สาวหนึ่งถามผมว่าปีนี้พี่อายุเท่าไร
แล้ว ผมตอบไปเล่น ๆ ว่าเลยหลักสี่ไปถึงตอนเมือง
แล้ว เพื่อนผมพอใจมาก ชมผมว่าตอบได้ดี จะเอา
คำตอบไปใช้บ้าง แต่เมื่อผมบอกอายุเป็นตัวเลขไป
เขาสวนทันทีว่าเอ็งแก่มากแล้ว ผมจึงอธิบายว่า แก่
นะดีแล้ว แสดงว่ามีบุญ อายุยืน คนอายุน้อย ๆ
นั้นไม่แน่ว่าจะมีชีวิตอยู่ดูโลกนานเท่าผมหรือไม่
เพราะคนเราตายได้ทุกเวลาบางคนอายุไม่ถึงขวบก็
ตายแล้ว บางคนยังไม่ทันจะได้คลอดก็ตายแล้ว
เพราะฉะนั้นการที่คนมีอายุมาก ๆ หรือแก่นั่น จึงน่า
จะเป็นที่ยินดี ภูมิใจและมั่นใจว่า เราก็แก่เหมือนกัน
พื้นผ้าขาวากหนามอุปสรรคมาได้ถึงขณะนี้ จริง ๆ แล้ว
ถ้าคนเราพากันไม่แก่ หรือมีแต่คนที่อายุไม่มาก
พลโลกก็จะน้อยกว่านี้หลายเท่าทีเดียว มันก็ตีไปอีก
แบบไม่ต้องแย้งกันทำมาหากิน แต่นั่นหมายความว่า
คนเราจะต้องตายเร็ว บางทีต้องตายโดยที่ยังมิได้สืบ
เชื้อสายวงศ์ตระกูล และอาจเป็นเหตุให้คุณไม่ได้เกิด
มาชมโลกก็ได้ ว่าแล้วผมก็ปลื้มตัวไปด้วยความเร็ว
ประมาณ 60 ไมล์ต่อชั่วโมง เพื่อความปลอดภัยของ
ตัวเอง

ปัญหาคุณภาพชีวิต : สิ่งเสพติดให้โทษ

นवल พรหม นลินี

คำนำ ปัจจุบันนี้ปัญหาการติดสิ่งเสพติดให้โทษเป็นปัญหาสำคัญที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งในสังคมที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศตะวันตก และสังคมที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศทางตะวันออก เป็นต้น ประเทศไทยก็ประสบปัญหานี้เช่นเดียวกัน เพราะปรากฏว่าจำนวนคนไทยได้ตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี บุคคลเหล่านี้มีทั้งที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน เช่น เด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยม นิสิตนักศึกษา รวมถึงเด็กที่อยู่นอกโรงเรียน และบุคคลในวัยทำงาน การตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดไม่ว่าจะเป็น เฮโรอีน กัญชา ยาปลอม ประสาท สารระเหยบางชนิด เช่น เบนซิน ทินเนอร์ เป็นต้น ล้วนแต่ทำให้เกิดความเสียหายและกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศชาติ เพราะเป็นการสูญเสียทั้งกำลังคน เศรษฐกิจ และความเสื่อมโทรมของสังคมในลักษณะต่าง ๆ เช่น เป็นสาเหตุนำไปสู่การประกอบอาชญากรรม คือ จี้ ปล้น ข่มขืน เป็นต้น ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ซึ่งได้แก่ พ่อแม่ ครู นักการศึกษา นักจิตวิทยา นักพัฒนาสังคม นักพัฒนศึกษาศาสตร์ และผู้บริหารประเทศระดับต่าง ๆ ควรได้หันมาสนใจ และร่วมมือกันแก้ไข และฟื้นฟูบำบัดให้ผู้ที่ติดได้พ้นจากการเป็นทาสของสิ่งเสพติดชนิดต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็หาทางป้องกันไม่ให้ผู้ที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ได้ใช้สิ่งเสพติดเพิ่มขึ้น

สาเหตุการติดสิ่งเสพติด การศึกษา หรือวิเคราะห์ปัญหาสิ่งเสพติดเป็นเรื่องใหญ่ และจะต้องกระทำด้วยความรอบคอบละเอียดถี่ถ้วนจึงจะพบ

สาเหตุอันแท้จริง การติดสิ่งเสพติดนั้นจากการศึกษาพบว่าไม่ได้เกิดจากปัจจัยหนึ่ง ๆ เท่านั้น แต่นั่นหลาย ๆ ปัจจัยเข้ามาผสมผสานและประทะ (interaction) กับบุคคลเป็นเวลานานพอสมควร จนบุคคลเกิดความรู้สึกตึงเครียดในจิตใจ (tense) และไม่สามารถขจัดความตึงเครียดที่เกิดขึ้นโดยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม จึงหันเข้าหาสิ่งเสพติด ซึ่งทำให้ลืมปัญหาต่าง ๆ ได้ชั่วขณะหนึ่ง แต่กลับมีผลเสียที่รุนแรงจากสิ่งเสพติดนั้นเข้ามาเพิ่มขึ้นอีก นับว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นพิษภัยแก่ตัวเองและสังคมอย่างยิ่ง

การวิเคราะห์ว่าอะไรเป็นสาเหตุของปัญหาสิ่งเสพติดย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละสาขาวิชา เช่น นักจิตวิทยา พิจารณาว่าเกิดจากความขัดแย้งและความตึงเครียดทางจิตใจและความบกพร่องของบุคลิกภาพ นักเศรษฐศาสตร์ก็จะมองในด้านปัจจัยของเศรษฐกิจ ส่วนนักสังคมวิทยาก็จะวิเคราะห์ถึงสาเหตุทางสังคมว่าเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนออกไป

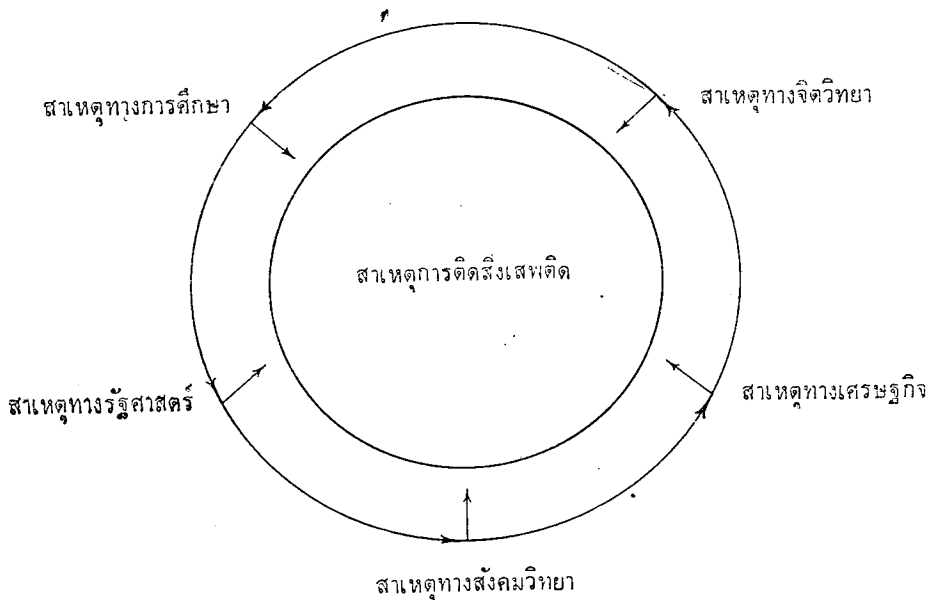
อย่างไรก็ตาม ถ้าจะวิเคราะห์หาสาเหตุในแต่ละสาขาวิชาการ ย่อมไม่ได้ภาพรวมที่ถูกต้องแท้จริง เพราะพฤติกรรมเบี่ยงเบนไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ๆ ก็ตามมักจะเกิดจากสาเหตุหลาย ๆ อย่างมากกว่าจะเป็นเพียงสาเหตุเดียว การติดสิ่งเสพติดก็เช่นกันส่วนใหญ่พบว่ามาจากสาเหตุหลาย ๆ อย่างเข้ามาประทะกับบุคคล และทำให้บุคคลนั้นหาทางออกที่เหมาะสมไม่ได้จึงหันเข้าพึ่งสิ่งเสพติด ดังนั้นการศึกษาสาเหตุทุกอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้องย่อมได้ข้อมูลที่แท้จริงอันจะเป็นประโยชน์ต่อการป้องกัน และแก้ไขต่อไป

การวิเคราะห์สาเหตุการติดสิ่งเสพติดโดยใช้หลักบูรณาการทางสังคมศาสตร์ เป็นวิธีการที่ครอบคลุมสาเหตุหลาย ๆ ด้าน เพราะคำนึงถึงปัจจัยสำคัญที่เข้ามาเกี่ยวข้องหรือเข้ามามีความสัมพันธ์กับบุคคลรวม 5 ด้าน ดังนี้

1. สาเหตุทางสังคมวิทยา
2. สาเหตุทางเศรษฐกิจ
3. สาเหตุทางจิตวิทยา

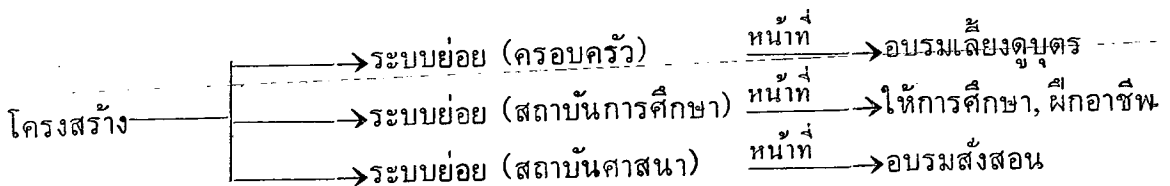
4. สาเหตุทางการศึกษา
5. สาเหตุทางรัฐศาสตร์

สาเหตุทั้ง 5 ประการนี้จะเข้ามาผสมผสานกัน แต่อาจมีความรุนแรงไม่เท่ากัน คือ สาเหตุบางด้านอาจมีผลส่งต่อการติดยาเสพติดสูงกว่าสาเหตุอื่น ๆ และสาเหตุหนึ่ง ๆ จะมีความเกี่ยวข้องกับสาเหตุอื่น ๆ เป็นลูกโซ่ อาจสรุปเป็นรูปของวงกลม Vicious Circle ได้ดังนี้

1. สาเหตุทางสังคมวิทยา วิเคราะห์ทางสังคมวิทยาปัญหาสิ่งเสพติดเป็นปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant behavior) ที่แสดงถึงสภาวะความไม่เป็นระเบียบของสังคม (Social disorganization) เป็นสภาวะที่สังคมสูญเสียความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นผลให้ความสัมพันธ์ทางสังคมและพฤติกรรมของบุคคลผิดไปจากกฎเกณฑ์ที่สังคมตั้งไว้และก่อให้เกิดความเดือดร้อนกับตนเองและสังคม

นักสังคมวิทยาจะพิจารณาว่าการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ จะต้องมีการแบ่งแยกงานกันทำ (Division of labour) ซึ่งทำให้เกิดโครงสร้าง (Structure) ที่มีหน้าที่ (Function) แตกต่างกันออกไป ในแต่ละโครงสร้างจะประกอบด้วยระบบย่อย ๆ ซึ่งแต่ละระบบย่อยจะปฏิบัติหน้าที่หลักของตนดังตัวอย่าง

ปัจจุบันระบบย่อยในส่วนที่เป็นสถาบันครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมและมีผลกระทบต่อการทำงานที่หลัก คือ การอบรมเลี้ยงดูบุตรหลายประการ การเปลี่ยนแปลงของครอบครัวที่สำคัญมีดังนี้

(1) การเปลี่ยนโครงสร้างครอบครัว (Change in family structure) สืบเนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้สถาบันทางสังคมต่าง ๆ เปลี่ยนไปด้วย ที่สำคัญที่สุด คือ โครงสร้างของครอบครัวได้เปลี่ยนจากลักษณะครอบครัวใหญ่ (Extended family) ซึ่งแต่เดิมทำหน้าที่อำนวยความสะดวกทุกอย่างของสมาชิกในครอบครัวนั้น ปัจจุบันมีหน่วยงานอื่น ๆ มาทำหน้าที่แทน เช่น มีศูนย์เลี้ยงดูเด็ก (Child care center, Pre-nursery school) เป็นต้น ภรรยาที่ลดหน้าที่ของแม่บ้านลงไป แต่หันไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น การที่ทั้งพ่อและแม่ออกไปทำงานนอกบ้าน จึงไม่ได้ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูลูกอย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะแม่จะขาดความใกล้ชิดกับลูกลงไปมาก การที่ให้ผู้อื่นเลี้ยงดูลูก เช่น คนรับใช้ หรือส่งไปศูนย์เลี้ยงดูเด็ก หรือต้องฝากเข้าเรียนอนุบาลตั้งแต่อายุน้อยๆ เป็นต้น อาจเกิดปัญหาได้หลายกรณี เช่น คนรับใช้เลี้ยงดูเด็กไม่เป็น เด็กถูกปล่อยปละละเลยไม่ได้รับความสนใจ หรือการเลี้ยงดูโดยขาดความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กขาดความรู้สึกอบอุ่นใจ ภายหลังที่เติบโตขึ้นจะแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในลักษณะต่างๆ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าวต่อต้านสังคม เป็นต้น จากการศึกษาอรรถคดีประวัติ (Case study) ของผู้ที่ติดสิ่งเสพติด พบว่า ส่วนใหญ่เขามีความรู้สึกว่าถูกทอดทิ้ง พ่อแม่ไม่ให้ความรักความอบอุ่นใจ ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกด้อย (Inferior complex)

ไม่มีความสุข กลุ้มใจ จึงหันมาใช้สิ่งเสพติด เพื่อแก้ปัญหาทางจิตใจของตน

(2) ครอบครัวขาดความสัมพันธ์กัน การพัฒนาเมือง (Urbanization) ทำให้ความกระชับแน่นในครอบครัวลดน้อยลง สมาชิกในครอบครัวจะกระจัดกระจายไปคนละทิศละทาง (Fragmented) และมีโอกาสที่จะมีความกดดันทางอารมณ์มากขึ้น มีความตึงเครียด ซึ่งมักจะไม่ค่อยได้พบในครอบครัวสมัยก่อน การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชีวิตครอบครัวมาก เด็กจะเกิดความรู้สึกว่าเหวมีความรู้สึกเบื่อบ้าน และมักแก้ปัญหาโดยหันไปมั่วสุมกับเพื่อน ๆ และมักเข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อนที่มีหัวอกเดียวกัน ประกอบกับการได้รับคำแนะนำจากกลุ่มเพื่อนว่าการใช้สิ่งเสพติดจะช่วยให้สบายใจขึ้น จึงได้เสพตามคำแนะนำนั้น

(3) ปัญหาการอบรมถ่ายทอดค่านิยมวัฒนธรรมระหว่างพ่อแม่กับลูกเป็นไปได้ยากมาก เนื่องจากสังคมเจริญเร็วมาก พ่อแม่กับลูกโดยเฉพาะวัยรุ่นไม่สามารถจะพูดกันรู้เรื่องได้ จึงเกิดมี "การไม่ต่อเนื่องกันทางวัฒนธรรม" (Cultural discontinuity) เด็กไม่ได้เรียนรู้โลกในสังคมจากพ่อแม่ แต่เรียนรู้ด้วยตัวเองจากเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดมี "ช่องว่างระหว่างวัย" (generation gap) ขึ้น การไม่ยอมรับพ่อแม่เป็นตัวแบบ (Role model) ทำให้เด็กหาตัวแบบอื่น ๆ ตามชอบใจ การใช้สิ่งเสพติดเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาค่านิยมของตนเองในสังคมใหม่นี้แตกต่างไปจากสังคมของพ่อแม่

จะเห็นได้ว่า ทางสังคมวิทยาพิจารณาปัญหาสิ่งเสพติดในเรื่องของความบกพร่องของการทำหน้าที่และบทบาทของครอบครัว โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดู ความใกล้ชิดความรักและความเอาใจใส่จากพ่อแม่ และถือว่าครอบครัวเป็นแหล่งปลูกฝังพฤติ-

กรรมต่าง ๆ ดังนั้นแม้ว่าสภาพสังคมจะเปลี่ยนไป แต่พ่อแม่ก็ต้องตระหนักถึงหน้าที่ของตนที่มีต่อลูก และหาเวลาที่จะอยู่ใกล้ชิด ให้ลูกรู้สึกอบอุ่นมั่นคง ในจิตใจ ซึ่งความรู้สึกนี้จะควบคุมพฤติกรรมไม่ให้แปรปรวนไปจากปทัสฐานที่ตั้งมา

2. สาเหตุทางเศรษฐกิจ ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยกำลังเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจทางด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยีอย่างเต็มที่ แต่การพัฒนานี้ก็ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่สังคมหลายประการ และทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสลัม สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (Pollution) การเอาเปรียบทางสังคม ปัญหาครอบครัว และปัญหาสิ่งแวดล้อมให้โทษ เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัญหาที่ทุกสังคมกำลังประสบอยู่ ปัญหาสิ่งแวดล้อมถ้าพิจารณาในแง่เศรษฐกิจมีความเกี่ยวข้องกันดังนี้

(1) ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (Industrialization) ซึ่งความเจริญทางด้านนี้มีผลกระทบมากที่สุดต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยกัน (Human relationship) และต่อแบบแผนของความสัมพันธ์ทางสังคม (Pattern of social interaction) สังคมพัฒนาได้กลายเป็นสังคมที่ดำเนินการโดยเครื่องจักรกลอัตโนมัติ เครื่องจักรเข้าทำงานแทนที่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาสำคัญ 2 ประการคือ จำนวนคนว่างงานมากขึ้น และความผูกพันระหว่างบุคคลน้อยลง ปัญหาดังกล่าวนี้นำไปสู่ความยากจน และความรู้สึกอ้างว้างการอยู่โดดเดี่ยว และความเหงา ขาดที่พึ่งทางจิตใจ ซึ่งนำไปสู่การใช้สิ่งเสพติดให้โทษ

(2) การพัฒนาเศรษฐกิจทำให้เกิดการพัฒนาเมือง (Urbanization) และมีประชากร

อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองมากขึ้น การเพิ่มของประชากรในเขตเมือง ปัญหาที่ตามมาส่วนใหญ่คือแหล่งสลัม อากาศเป็นพิษ (Air pollution) อาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในเรื่องของสลัม มีการศึกษามากมายเกี่ยวกับผลของที่อยู่อาศัยที่ไม่ดี (Bad housing) โดยเฉพาะการอยู่อย่างแออัดในสลัมได้แสดงให้เห็นว่า ที่อยู่อาศัยที่ไม่ดีมีผลเสียต่อผู้คนในเรื่องการสร้างบุคลิกภาพหรือนิสัยต่างๆ ชีวิตด้านเพศ (Sex life) และสุขภาพจิต ประสบการณ์ในสภาพความเป็นอยู่เช่นนี้มีผลต่อบุคคลในถิ่นนั้นโดยตรง การศึกษาวิจัยเรื่องหนึ่งได้สรุปว่า "คนที่อยู่ในสลัมขาดเสียซึ่งมโนธรรม (Conscience) ที่เข้มงวด หย่อนในด้านความผิดถูกและจริยธรรม ทั้งไม่มีความตั้งใจและความสามารถที่จะแก้ไขสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและมีก้นการเผชิญปัญหา ทางออกที่ง่ายและเห็นทันตา ความพอใจชั่วประเดี๋ยวและทันตาเห็นเป็นสิ่งที่ต้องการ ลักษณะเหล่านี้นำไปสู่ความไม่ไว้วางใจใคร ความก้าวร้าว และการพึ่งสิ่งเสพติดได้ง่าย

เพราะฉะนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นอุตสาหกรรมจะต้องคิดถึงความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ (Economic well-being) และความสมดุลในด้านสังคมจิตวิทยา (Socio-psychological well-being) จึงจะไม่ประสบปัญหาได้อย่างเสียอย่าง ดังเช่นสภาพการณ์ในปัจจุบัน

3. สาเหตุทางจิตวิทยา ทางจิตวิทยาวิเคราะห์ว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้บุคคลใช้สิ่งเสพติดมี 2 ประการ คือ ประการแรกคือบุคลิกภาพ ประการที่สองคือจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

(1) บุคลิกภาพบกพร่อง (Psychopathic personality) ซึ่งได้แก่บุคลิกภาพตั้งต่อป็น

(ก)ต่อต้านสังคม (Antisocial) บุคคลที่มีบุคลิกภาพต่อต้านสังคมมักเติบโตมาจากครอบครัวที่แตกแยก (Broken home) เช่น พ่อแม่แยกกันอยู่ขาดพ่อหรือแม่ พ่อแม่ไม่ปรองดองกัน คือ ทะเลาะวิวาทกันอยู่เสมอ ประสบการณ์เช่นนี้ไม่เอื้อต่อพัฒนาการทางอารมณ์ เมื่อโตขึ้นจะกลายเป็นคนที่ยังมองโลกในแง่ร้าย มีความรู้สึกที่ต่อต้านสังคมไม่ยุติธรรม จึงเกิดการต่อต้านสังคม โดยมีพฤติกรรมทุกอย่างให้ตรงกันข้ามกับที่สังคมยอมรับ

(ข) บุคลิกภาพเก็บตัว (Introvert personality) เป็นลักษณะที่ไม่ชอบการสมาคม เก็บความรู้สึก แยกตัวจากคนอื่น ปรับตัวต่อสถานการณ์ใหม่ได้ยาก บุคคลที่มีบุคลิกภาพเช่นนี้เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เครียดก็จะหันพึ่งสิ่งเสพติดโดยง่าย เพราะเป็นวิธีเดียวที่เขาคิดว่าจะลดความวิตกกังวลหรือความเครียดในจิตใจได้

(ค) บุคลิกภาพชอบพึ่งผู้อื่น (Dependent) เป็นลักษณะของผู้ที่มีจิตใจอ่อนแออารมณ์อ่อนไหวง่าย ไม่อดทน ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นเมื่อมีปัญหาและพบว่าสิ่งใดที่ทำให้ตนสบายใจก็จะยึดไว้เป็นที่พึ่งโดยไม่คำนึงถึงผลได้ผลเสีย

(2) สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม (Environment) สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลใช้สิ่งเสพติด สิ่งแวดล้อมที่เป็นสาเหตุให้บุคคลใช้สิ่งเสพติดที่สำคัญมีดังนี้

(ก) การมีสัมพันธภาพกับผู้ที่ใช้สิ่งเสพติด เช่น มีเพื่อน หรืออยู่บ้านเดียวกับผู้ติดสิ่งเสพติด จึงถูกชักชวนให้ร่วมเสพด้วย เพื่อแสดงถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน หรือเพื่อผลประโยชน์ทางด้านอื่น ๆ เช่น การค้า เพราะผู้ที่เสพใหม่ ๆ ย่อมไม่รู้แหล่งที่ขาย สำหรับเด็กวัยรุ่นพบว่าการเสพสิ่ง

เสพติดมาจากการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนโดยพยายามทำพฤติกรรมทุกอย่างให้เหมือนกับเพื่อน เพื่อให้ตนเองได้รับการยอมรับ

(ข) การอยู่ใกล้ชิดกับสิ่งเสพติด เช่น แพทย์พยาบาล สามารถหยิบใช้ได้สะดวกจากห้องจ่ายยาของโรงพยาบาล และรู้คุณลักษณะของยาเหล่านั้น ดังนั้นเมื่อมีความทุกข์เกิดขึ้นก็ใช้ยาเหล่านั้น ซึ่งจะได้ผลในระยะแรก ๆ เพราะทำให้ลืมความทุกข์ได้ แต่เมื่อใช้บ่อย ๆ ก็จะติดยานั้นเพราะสิ่งเสพติดบางอย่างใช้เพียง 2 ครั้งก็ติดแล้ว

(ค) ความอยากทดลองและอยากรู้อยากเห็นจากการที่ได้เห็นและใกล้ชิดกับสิ่งเสพติดจึงต้องการทดลอง โดยถือว่าเป็นประสบการณ์ใหม่ของชีวิต มีความคึกคะนองและขาดความยั้งคิด ไม่คำนึงถึงอันตรายหรือมีความมั่นใจว่าตนสามารถจะเลิกได้ แต่สุดท้ายก็ต้องตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดนั้น ๆ

จะเห็นได้ว่าทางจิตวิทยา มองสาเหตุการติดสิ่งเสพติดว่าเกิดจากบุคคลมีปัญหาและปรับตัวไม่ได้ และใช้เพื่อจะให้ลืมความวิตกกังวลต่างๆ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของใช้ชนิดนี้จะต้องทำความเข้าใจกับผู้เสพว่าการแก้ไขปัญหาหรือความทุกข์ต่าง ๆ นั้นมีมากมายหลายวิธีซึ่งไม่เป็นอันตรายต่อตนเองด้วยการใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการหยั่งเห็น (Insight) ในปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาจะเป็นวิธีการที่ช่วยเหลือคนใช้ประเภทนี้ได้ดีที่สุด

4. สาเหตุทางการศึกษา การศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งเสพติดอย่างมาก กล่าวคือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ยังให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ในเรื่องราวของสิ่งเสพติดไม่พอเพียง สถาบันการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกระดับควรให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้

เข้าใจถึงภัยอันตรายร้ายแรงของสิ่งเสพติด รวมทั้ง ข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คุณลักษณะที่ทำให้เสพติด โทษของการเสพ การแพร่ระบาดซึ่งอาจมาในลักษณะต่างๆ กัน เช่น ใส่ในอาหาร ผสมในเครื่องดื่ม ยัดในไส้บุหรี่ และในขนมจำพวก ลูกกวาดและท็อฟฟี่ต่างๆ เป็นต้น เพราะปรากฏว่ามีบุคคลจำนวนมากที่ต้องตกเป็นทาสของสิ่งเสพติด โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยถูกมอมเมาทางอ้อม หรือในกรณีอื่นๆ เช่น การเสพเพื่อช่วยระงับอาการเจ็บปวด เช่น ปวดฟัน ปวดท้อง แต่ภายหลังที่หายปวดแล้วก็เกิดความเคียดชังที่จะต้องชื้อยานั้นต่อไป หรือบางคนใช้เพราะเชื่อว่าช่วยให้มีพลังกำลัง แข็งแรงที่จะทำงานหนักได้ หรือใช้เพื่อไม่ให้่วงนอนในนักเรียนที่ต้องมูมานะดูหนังสื่อระหว่างการสอบ หรือคนขับรถกลางคืนและพวกที่ต้องอยู่เวรยาม เป็นต้น

ดังนั้นการให้ความรู้เรื่องสิ่งเสพติด โดยจัดอยู่ในหลักสูตรของโรงเรียนตั้งแต่ระดับประถม ถึงระดับมัธยม และอุดมศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจถึงพิษภัยของสิ่งเสพติด เพื่อจะได้หลีกเลี่ยง และไม่ตกเป็นทาสของมัน

ส่วนการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็ควรมีการเผยแพร่ความรู้เรื่องสิ่งเสพติดให้แก่บุคคลทั่วไป โดยการจัดพิมพ์เอกสารเรื่องสิ่งเสพติด ฉายภาพยนตร์ สไลด์ แผ่นประกาศ (Poster) และจัดวิทยากรพิเศษไปบรรยายให้ความรู้ในหมู่บ้านและชุมชนต่างๆ เป็นต้น

5. สาเหตุทางรัฐศาสตร์ สาเหตุของปัญหาสิ่งเสพติดเมื่อพิจารณาทางด้านรัฐศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับบุคคลที่อยู่ในกระบวนการทางกฎหมายและการ

ปกครอง ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ทนายความ และผู้พิพากษา เป็นต้น ปัจจุบันกระบวนการทางกฎหมายเหล่านี้ไม่ได้ทำหน้าที่ตามที่สังคมมอบหมายให้ แต่กลับทำการในอันที่จะนำผลประโยชน์มาสู่ตนเองและกลุ่มพวกอยู่เสมอ ๆ ดังปรากฏในเรื่องของบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มอิทธิพลในคดีตัวอย่างเสมอ ๆ ตัวอย่างเช่น นายตำรวจระดับสูงค้าเฮโรอีนเสียเอง หรืออัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาค้าสิ่งเสพติดขนาดใหญ่ เป็นต้น ดังนั้นเรื่องของผลประโยชน์ส่วนตัวผู้มีอิทธิพลเหนือความถูกต้องและความยุติธรรมอยู่มากที่สุดทีเดียว เราจึงพบว่าผู้รักษากฎหมายและผู้ปกครองในระดับต่างๆ แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวอยู่เสมอ ๆ

ปัญหาสิ่งเสพติด วิเคราะห์สาเหตุทางรัฐศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับปัญหา 2 ประการคือ ปัญหาการเผยแพร่กฎหมายให้ประชาชนทั่วไปทราบ และปัญหาการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย

(1) การเผยแพร่กฎหมาย (Law Dissemination) การเผยแพร่กฎหมายเรื่องสิ่งเสพติดให้ประชาชนทั่วไปทราบในความผิยยังมีน้อย ในเรื่องนี้จะเกี่ยวข้องกับการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมือง การให้ข้อมูล และความคิดเห็นต่างๆ แก่สาธารณชนผู้ที่ทำหน้าที่ทางกฎหมายยังขาดความรับผิดชอบต่อประชาชน และยังขาดประสิทธิภาพในการติดต่อกับประชาชนรวมทั้งการเผยแพร่กฎหมายแก่ประชาชนด้วย และยังขาดการประสานงานกันทุกระดับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นจึงมีประชาชนบางคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดโดยไม่รู้ว่าเป็นความผิด เช่น ชาวบ้านอาจปลูก กัญชา หรือมีฝิ่นไว้ในครอบครอง หรือถ้าจำเป็นจะมีสิ่งเสพติดอื่น ๆ เช่น มอร์ฟีน เฮโรอีน ไว้ในครอบครองเพื่อประโยชน์บางอย่าง

เช่น ใช้เป็นยาระงับปวดในกรณีที่มีความเจ็บป่วยที่รุนแรง และจำเป็นต้องใช้สิ่งเสพติดเหล่านี้ระงับอาการปวด ก็ไม่ทราบว่าจะมีไว้ได้จำนวนเท่าไรจึงจะไม่ผิดกฎหมาย ดังนั้น การเผยแพร่กฎหมายสิ่งเสพติดจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะทำให้ประชาชนทั่วไปทราบว่ามิสสารอะไรบ้างที่ถือว่าเป็นสิ่งเสพติด ต้องห้ามรวมถึงบทกำหนดโทษต่างๆ ด้วย

(2) การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย (Law Enforcement) กระบวนการทางกฎหมายปัจจุบันยังขาดความยุติธรรมหรือขาดลักษณะที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ผู้ที่มีอำนาจมักจะได้รับผลประโยชน์และใช้อำนาจของตนเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ และยังมีความร่วมมือกันค้าขายสิ่งเสพติดระหว่างผู้มีอำนาจ เช่น ตำรวจกับผู้ค้าสิ่งเสพติดขนาดใหญ่ ตำรวจ อัยการ และผู้พิพากษา มักจะมีข่าวเสมอๆ ว่ารับสินบนจากผู้ต้องหาค้าสิ่งเสพติดระดับชาติหรือระดับโลก เพื่อให้หลุดพ้นจากคดีหรือการจับกุม ดังนั้นแทนที่ผู้รักษากฎหมายจะปฏิบัติหน้าที่เพื่อปราบปราม จับกุมผู้พิพากษา แต่กลับรับสินบนจากผู้ผลิตและผู้ค้าสิ่งเสพติดขนาดใหญ่ให้รอดเงื้อมมือกฎหมาย และกระทำการบ่อนทำลายประเทศได้ต่อไป การจับกุมผู้กระทำผิดมักจะจับกุมรายย่อยๆ ซึ่งไม่มีเงินหรืออิทธิพลใดๆ และมีของกลางเพียงเล็กน้อย เรื่องราวดังกล่าวนี้ปรากฏทางสื่อมวลชน (คือ หนังสือพิมพ์) อยู่เสมอๆ

การนำหลักรัฐศาสตร์มาใช้เพื่อแก้ปัญหาสิ่งเสพติดจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเป็นการทำลายและปราบปรามแหล่งผลิต แหล่งจำหน่ายไม่ให้เกิดผล การได้ ซึ่งจะนำวิธีการทางกฎหมายมาใช้ได้ผลก็ต่อเมื่อได้พัฒนาสถาบันการเมืองต่างๆ ให้มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มุ่งรับใช้ประชาชนให้มีความ

ปลอดภัย และได้รับความยุติธรรมโดยทั่วถึง การปฏิบัติตามกฎหมายโดยคำนึงถึงความเสมอภาคของบุคคล เคารพในกฎหมาย มีความสำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตน การกำจัดเรื่องคอร์รัปชัน (Corruption) รวมทั้งการเผยแพร่ให้ความรู้ในเรื่องกฎหมาย เช่น ความคิดของผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้เสพ เป็นต้น และการดำเนินการตามกระบวนการกฎหมาย สิ่งเหล่านี้จะช่วยลดปัญหาสิ่งเสพติดลงได้มากทีเดียว

สรุป การวิเคราะห์สาเหตุปัญหาสิ่งเสพติดโดยใช้หลักบูรณาการทางสังคมศาสตร์ เป็นตัวอย่างของการวิเคราะห์ปัญหาหนึ่งๆ โดยวิธีบูรณาการ (Integrated) ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของนักสังคมศาสตร์ ส่วนการวิเคราะห์จะเน้นหนักในวิชาการสาขาใดนั้นย่อมแตกต่างกันไปตามกรณีของธรรมชาติของปัญหา การวิเคราะห์แบบบูรณาการนั้นนับว่าเป็นการยอมรับหลักการเบื้องต้นของความสัมพันธ์และการสอดแทรกระหว่างระบบสังคม ระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง และระบบจิตวิทยา ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือการพัฒนาแบบบูรณาการ (Integrated development) ในระยะต่อไป เพราะเป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิชาการว่าการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะต้องอาศัยความร่วมมือจากสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจึงจะสามารถก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางหรือเป้าประสงค์ที่ต้องการได้

การแก้ปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษ โดยใช้หลักบูรณาการทางสังคมศาสตร์ การแก้ปัญหาสิ่งเสพติดได้กล่าวไปบ้างแล้วในตอนต้นที่กล่าวถึงสาเหตุของปัญหา แต่จะขอสรุปอีกครั้งดังนี้

การแก้ปัญหาสิ่งเสพติดให้ได้ผลนั้นจำเป็นจะต้องแก้ไขสาเหตุของปัญหาไปพร้อมๆ กันทุกด้านอย่างจริงจัง และด้วยความร่วมมือและประสานงาน

กันขององค์การทางสังคมทุกระบบให้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ ที่สำคัญได้แก่ สถาบันครอบครัว เพราะสถาบันทางสังคม เช่น โรงเรียน สถาบันทางเศรษฐกิจ และสถาบันทางกฎหมาย

1. ครอบครัว เป็นสถาบันที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมทางจิตสังคมของเด็กมากที่สุด และครัวเป็นแหล่งที่เสริมสร้างและปรุงแต่งบุคลิกภาพ เพื่อให้บุคคลมีพฤติกรรมซึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนา หรือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากปทัสฐานของสังคม นอกจากจะเป็นแหล่งเสริมสร้างบุคลิกภาพแล้ว ยังเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดความรู้สึกและค่านิยมต่างๆ จึงควรตระหนักว่าการพัฒนาสังคมหรือการแก้ปัญหาสังคมนั้น ถ้ามองในระยะยาว และด้วยความหวังว่าจะเกิดผลอย่างถาวรแล้ว ก็คือการพัฒนาเด็กนั่นเอง การอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ และมีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม จะแก้ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ทุก ๆ กรณี ไม่เฉพาะแต่ปัญหาจิตสังคมเท่านั้น

ดังนั้นวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของแต่ละครอบครัวจึงมีความสำคัญมากทีเดียว กล่าวคือ ถ้าพ่อแม่มีความรู้ และความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูลูกของตนได้อย่างถูกต้องดีพอสมควรแล้ว แม้นในสิ่งแวดล้อมทางสังคมอื่นๆ ของเด็กจะไม่ดีนัก ก็จะช่วยปกป้องลูกของตนไม่ให้กลายเป็นผู้มีปัญหาได้ ครอบครัวใดที่พ่อแม่ ให้ความรัก ความอบอุ่นใจ และเอาใจใส่ดูแลลูกอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ การเลี้ยงดูในลักษณะดังกล่าวนี้ จะเสริมสร้างบุคลิกภาพ ความรู้สึก และค่านิยมที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตทั้งร่างกาย และจิตใจให้แก่เด็ก เด็กจะไม่เกิดปมด้อย (inferior complex) จึงไม่ต้องชดเชย (compensation) หรือหลบหนี ต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เข้ามาปะทะ (interact) กับเขา แต่จะทำให้ "ตน" (self or ego) ของเด็ก

เข้มแข็ง สามารถเผชิญปัญหาต่างๆ และรู้จักหาวิธีที่จะแก้ปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ อย่างถูกต้อง

พ่อแม่จึงควรตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตนในอันที่จะสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับลูก ตลอดจนการให้ความรักและความอบอุ่นแก่เด็กอย่างเพียงพอโดยไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป การอบรมสั่งสอนในสิ่งที่ถูกต้องควร เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรู้สึกที่ดี และมีค่านิยมที่เป็นประโยชน์หรือเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ จึงเป็นภาระที่สำคัญของพ่อแม่ และถ้าพ่อแม่กระทำได้สำเร็จก็นับว่าเป็นความสำเร็จอย่างใหญ่หลวงของพ่อแม่ทุกคน และจะเป็นการป้องกันมิให้เด็กไปมั่วสุมกับเพื่อนที่มีปัญหาเหมือนกัน ซึ่งจะลงท้ายด้วยการชักจูงกันไปทำพฤติกรรมที่เสียหาย

2. สถาบันทางสังคม เช่น สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น รวมทั้งสถาบันทางสังคมของผู้ใหญ่ สถาบันทางสังคมเหล่านี้มีส่วนสำคัญมากที่จะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ทั้งการเรียนรู้อย่างเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม และมีส่วนสร้างแบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ ให้แก่บุคคลด้วย จะขอกล่าวถึงการมีส่วนแก้ปัญหาจิตสังคมของสถาบันทางสังคมดังนี้

(ก) สถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษา มีหน้าที่ทั้งการให้ความรู้ทางวิชาการ การฝึกอาชีพ และการฝึกอบรมให้บุคคลเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (manhood) สถาบันการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญรองลงมาจากบ้าน และมีส่วนที่จะป้องกันปัญหาจิตสังคม โดยการให้ความรู้ในแง่มุมต่าง ๆ ของจิตสังคม เพื่อให้เด็กนักเรียนได้ตระหนักถึงภัยอันตรายที่ร้ายแรง หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ "โรงเรียนควรเป็นหลุมหลบภัยให้แก่เด็ก" หมายความว่าในขณะที่โครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัวเปลี่ยนไปดังที่

กล่าวมาแล้วในตอนต้น พ่อแม่ไม่มีเวลาใกล้ชิดกับลูกเท่าที่ควร หรือลูกอาจมีปัญหากับพ่อแม่ สถาบันการศึกษา โดยเฉพาะคือ ครู ควรทำหน้าที่ทดแทนโดยการให้ความสนใจและเอาใจใส่ เป็นที่พึ่งของเด็ก และให้คำปรึกษาในปัญหาต่างๆ การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเด็ก จะทำให้เด็กไม่เกิดความรู้สึกว่าเหว้มากเกินไป และจะช่วยแก้ปัญหาทางจิตใจของเด็กลงไปได้มาก ก็จะเป็นการป้องกันไม่让孩子หันไปหาสิ่งเสพติดให้โทษได้วิธีหนึ่ง

(จ) สถาบันทางสังคมของผู้ใหญ่และบทบาทของสื่อมวลชน ซึ่ง 2 แหล่งนี้จะทำหน้าที่ถ่ายทอดค่านิยมต่าง ๆ ให้แก่เด็กมากที่สุด นอกจากนั้นพฤติกรรมทางสังคมของผู้ใหญ่ในปัจจุบันก็มีอิทธิพลต่อการสร้างค่านิยมให้แก่เด็กได้มากที่สุด การที่เด็กถูกสอนให้กระทำอย่างหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ควรกระทำ แต่ในขณะที่เดียวกันผู้ใหญ่กลับประพฤติปฏิบัติตรงข้ามกับคำสั่งสอนดังกล่าว ย่อมจะทำให้เด็กเกิดความไขว้เขว ไม่แน่ใจว่าอะไรถูกต้องกันแน่ ซึ่งถ้ามีพฤติกรรมทำนองนี้มากๆ อาจจะทำให้เกิดปัญหาทางจิตใจของเด็ก และนำไปสู่การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในลักษณะต่างๆ ซึ่งการคิดสิ่งเสพติดก็จะเป็นทางออกของเด็กทางหนึ่ง

นอกจากนี้ค่านิยมที่ผิด ๆ ในสังคม เช่น ค่านิยมในการยกย่องความร่ำรวยมากกว่าความดี ค่านิยมเรื่องการเสียดายด้วยการพนัน ค่านิยมเรื่องความฟุ้งเฟ้อ เป็นต้น ค่านิยมผิดๆ เหล่านี้ย่อมนำไปสู่ ความยากจน ความทุกข์ การใช้สิ่งเสพติด หรือทำให้เกิดวงกลมแห่งความชั่วร้าย (vicious circle) ต่อเนื่องกันไปไม่มีที่สิ้นสุด

ส่วนสื่อมวลชนนั้น ก็ไม่ควรเสนอข่าวใน การที่จะช่วยทำให้เกิดการกระทำผิดในลักษณะต่าง ๆ เช่นการประกอบอาชญากรรม ความผิดทางเพศ เพราะสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่วงกลมแห่งความชั่วร้ายได้ และไม่ควรเสนอข่าวในลักษณะยกย่อง ชมเชย

อาชญากรเพราะจะทำให้เกิดการเลียนแบบแก่บุคคลบางกลุ่มได้

(ค) การทำหน้าที่ของสถาบันเศรษฐกิจและสถาบันกฎหมาย จะต้องทำหน้าที่ให้สมบูรณ์และถูกต้อง เช่น สถาบันเศรษฐกิจ จะต้องคำนึงถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และผลของการเจริญเติบโตของตัวเมือง (urban growth) การขาดแคลนที่อยู่อาศัย และปัญหาสุขภาพจิต รัฐควรมีบทบาทในเรื่องเศรษฐกิจให้สัมพันธ์ถึงความเปลี่ยนแปลงนี้ เช่น การกำหนดโครงสร้างพัฒนาเศรษฐกิจให้ครบวงจร คือ การส่งเสริมการผลิต การตลาด และการขนส่ง เพื่อแก้ปัญหาการว่างงาน และความยากจน นอกจากนี้รัฐควรมีนโยบายสวัสดิการ ในเรื่องเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และการกำหนดระยะเวลาการทำงานเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้มีเวลาอยู่ใกล้ชิดกันพอสมควร เพื่อแก้ปัญหา "บ้านแตก" (broken home)

ส่วนสถาบันทางกฎหมาย ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า ผู้รับทบทวนกฎหมายทุกระดับ จะต้องรับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว และดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม และความเสมอภาคของบุคคลเป็นสำคัญ

สรุป การแก้ไขปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษนั้น จะแก้ไขเพียงปัญหาใดปัญหาหนึ่งย่อมไม่ประสบความสำเร็จ แต่จะต้องมีความร่วมมือกับหลายฝ่าย ทำในระดับจุลภาค (micro) เช่น ครอบครัว และระดับมหภาค (macro) เช่น ระบบสังคมเศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ โดยแต่ละระบบจะต้องทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ และประสานงานซึ่งกันและกัน ซึ่งถ้ากระทำได้ปัญหาสิ่งเสพติดที่กำลังระบาดและบ่อนทำลายทั้งเศรษฐกิจและทรัพยากรมนุษย์อยู่ในขณะนี้ก็จะลดน้อยลงและคงจะหมดสิ้นลงไปได้ในไม่ช้า

บัญชี 8

เฉลิมศักดิ์ สุภาพผล

คำนำ

การดำเนินชีวิตของคนเราในแต่ละสังคมแตกต่างกันไปตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อม เนื่องจากคนเราต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเปี่ยมด้วยคุณภาพอันพึงประสงค์และมีศักดิ์ศรี จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมสนับสนุนให้สิ่งที่ต้องการนั้นบังเกิดขึ้นในทางที่ดงามถูกต้องเหมาะสมตามทำนองคลองธรรมของสังคมปัจจุบัน

บัญชี 4

พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนเวไนยสัตว์ให้บริโภคสิ่งของต่าง ๆ เท่าที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย และประหยัด โดยบริโภคเพียงปัจจัย 4 เท่านั้น กล่าวคือ ดำรงชีพอยู่ได้ด้วยอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ในสัดส่วนที่พอเหมาะพอควร ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน

อาหารการกินนั้นนับว่าเป็นเรื่องใหญ่ จะต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษในการศึกษาหาความรู้และปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ตามจุดประสงค์ของการกินอาหาร คือ กินเพื่อให้มีชีวิตอยู่ได้อย่างปกติ โดยกินอาหารให้เป็นเวลาทุกวัน อาหารที่กินแต่ละครั้งจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ร่างกาย ถ้ากินหลาย ๆ อย่างต่าง ๆ กัน หมุนเวียนกันไป อาหารที่จำเป็นต้องกินอาจจะแบ่งออกเป็น 5 หมู่ กล่าวคือ

- (1) หมู่เนื้อสัตว์ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ และถั่ว-เมล็ดแห้งต่าง ๆ
- (2) หมู่ข้าว แป้ง น้ำตาล หัวเผือก และหัวมัน

(3) หมู่ผักใบเขียว ผักสีเข้ม ๆ และผักอื่น ๆ

(4) หมู่ผลไม้ และ

(5) หมู่น้ำมันจากพืชและสัตว์

เครื่องนุ่งห่มที่จำเป็นเพื่อให้ความอบอุ่นแก่

ร่างกายและปกปิดบางส่วนของร่างกายที่ไม่ต้องการเปิดเผยแก่สาธารณชนในวัฒนธรรมของสังคมต่าง ๆ นั้นก็มีผ้าห่ม (อาจเรียกไปต่าง ๆ กัน เป็นกางเกง, กระโปรง, ไส้รง, และอื่น ๆ) และผ้าห่ม (อาจเรียกว่า เสื้อ หรือเรียกอย่างอื่น) ในระยะที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าเสื้อผาก็มีรูปแบบต่าง ๆ จนเกินความจำเป็นแก่การดำรงชีวิตอย่างปกติ ถ้ารู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสมแก่ฐานะก็จะช่วยให้ประหยัดได้มาก

ที่อยู่อาศัย หมายถึง สถานที่ที่อยู่ประจำสามารถกำบังแดด ฝน และลมได้ อาจจะเป็นกระท่อมปลายนา บ้านไม้ บ้านตึก จนกระทั่งอาคารชุดสูงหลายสิบชั้น ที่อยู่อาศัยหรือบ้านนี้จะทำด้วยอะไรก็ได้ แต่ขอให้เราอยู่ได้อย่างมีความสุข ก็เป็นอันใช้ได้ บางคนชอบอยู่ในถ้ำ เพราะสงบสงัด ร่มเย็น บางคนอาจจะชอบอยู่ในเรือ ใช้เรือเป็นบ้านอยู่อาศัยอย่างสบาย

ยารักษาโรค เป็นสิ่งที่ใช้บำบัดอาการเจ็บป่วยของร่างกายและจิตใจ อาจเป็นพืชสมุนไพรหรือสารเคมีสังเคราะห์ต่าง ๆ ยาบางชนิดเป็นอาหารที่กินกันอยู่แล้วในชีวิตประจำวันทั่วไป เช่น กระเทียม หอม กระชาย ข่า ตะไคร้ เป็นต้น แต่ยาบางชนิดก็เป็นสารเคมีสังเคราะห์ ซึ่งอาจเป็นอันตรายถ้าใช้ไม่ถูกต้อง ฉะนั้น การใช้ยาจึงต้องระมัดระวังโดย

ให้ยาให้ถูกคน ถูกโรค ถูกเวลา ยาที่กินก่อนอาหาร ก็ต้องกินก่อนเวลาเริ่มกินอาหารประมาณ 1 ชั่วโมง

เรื่องปัจจัย 4 ดังกล่าวแล้วนี้ ได้มีการสั่งสอน และปฏิบัติกันมาแล้วเป็นเวลาหลายพันปี แม้ในปัจจุบันก็ยังคงใช้ได้ผลดีอยู่ ผู้ที่ดำรงชีวิตอยู่ด้วย อาศัยเพียงปัจจัย 4 ย่อมมีความสุขกายสบายใจตาม อັตภาพ

ปัจจัย 8

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมได้นำแนวความคิดเรื่องกระบวนการตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของประชาชนเข้ามาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2524 และสืบเนื่อง เรื่อยมาในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติ ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) อีกด้วย

กรอบแนวความคิดการพัฒนาในปัจจุบันได้ กำหนดว่าสังคมไทยที่พึงประสงค์จะมีลักษณะดังนี้

1. สังคมที่มีการบริหารและการปกครองใน รูปแบบที่สมาชิกมีการกินดีอยู่ดีในเรื่องความจำเป็น พื้นฐาน
2. สังคมมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
3. สังคมมีการบริหารและการปกครองใน ลักษณะที่สร้างสรรค์ความยุติธรรม ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพอย่างทั่วถึงและก้าวหน้าในเรื่อง รายได้ การกระจายรายได้ การประกอบอาชีพ และอื่น ๆ
4. สังคมต้องมีระบบบริหารที่มีประสิทธิภาพ และความเป็นธรรม
5. สังคมที่มีการสร้างสรรค์สร้างวัฒนธรรมระเบียบ วินัย หลักจริยธรรมที่ถูกต้องเหมาะสมกับ สถานภาพ

และสิ่งแวดล้อมของประชาชนซึ่งง่ายต่อการปฏิบัติ เพื่อเป็นเกณฑ์กำหนด อันจะทำให้สมาชิกมีความรู้ สึกเป็นเจ้าของสังคมร่วมกัน

6. สังคมที่มีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ เหมาะสมกับการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม

7. สังคมที่มีขนาดและการกระจายตัวของ ประชากรที่เหมาะสมกับทรัพยากรของประเทศ

การพัฒนาตามกรอบแนวความคิดดังกล่าวนี้ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยราชการและองค์กร เอกชนจำนวนมาก กิจกรรมสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ที่สอดคล้องกับกรอบแนวความคิดการพัฒนานั้นก็ ได้แก่ การจัดตั้งโครงการปรีดมรงค์คุณภาพชีวิตของ ประชาชนในชาติ ช่วงแรกตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2528-2530 เนื่องจากเป็นโครงการที่มีประโยชน์ อย่างยิ่งแก่ประชาชน จึงได้มีการขยายเวลาออกไป ในปีพุทธศักราช 2531 ด้วย

เป้าหมายสำคัญของโครงการดังกล่าวนี้ มุ่ง ให้ประชาชนแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม โดยให้ประชาชนสามารถทำได้ด้วยตนเองในเรื่องต่อไปนี้

1. ตระหนักและยอมรับการพัฒนาคุณภาพ ชีวิต
2. เข้าใจปัญหา เครื่องชี้วัด และมาตรการ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
3. ระดมทรัพยากรและนำศักยภาพของหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีอยู่ออกมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของตนเอง หมู่บ้านหรือชุมชน
4. แก้ไขปัญหาของหมู่บ้านหรือชุมชน
5. ถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่หมู่บ้านหรือชุมชนอื่น

ในการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมาย 5 ประการดังกล่าวข้างต้นนั้น ใช้วิธีการของความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งผ่านการทดลองใช้แล้วจนเป็นที่มั่นใจได้ว่า ถ้าประชาชนสามารถทำตามกระบวนการ จปฐ. โดยลำดับจนครบทุกขั้นตอน ก็จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ความจำเป็นพื้นฐาน หมายถึง ความต้องการทั่วไปที่ระดับหนึ่งซึ่งประชาชนทุกคนควรมีหรือควรจะเป็นเพื่อให้มีความเป็นอยู่อย่างปกติสุข (พออยู่พอกิน) ตามอัตภาพในช่วงเวลาหนึ่ง

ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมมีอยู่ ๘ ประการ แต่ละประการจะมีองค์ประกอบและเครื่องชี้วัดดังนี้

1. ประชาชนในครอบครัวได้กินอาหารถูกสุขลักษณะและพอเพียงกับความต้องการของร่างกาย โดยมีองค์ประกอบและเครื่องชี้วัดดังต่อไปนี้

- 1.1 เด็กแรกเกิดถึงอายุ 5 ปีได้รับการเฝ้าระวังทางโภชนาการและไม่มีการขาดสารอาหารในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพโดยใช้น้ำหนักและส่วนสูงตามอายุเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดเป็นเครื่องชี้วัด
- 1.2 เด็กอายุ 5 ถึง 14 ปีได้รับสารอาหารครบถ้วนตามความต้องการของร่างกาย โดยใช้น้ำหนักและส่วนสูงเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด เป็นเครื่องชี้วัด
- 1.3 หญิงมีครรภ์ได้กินอาหารที่ถูกต้องและเพียงพอ โดยใช้เกณฑ์น้ำหนักตัวเด็กแรกเกิดไม่น้อยกว่า 3,000 กรัม เป็นเครื่องชี้วัด

1.4 ครอบครัวได้กินอาหารที่ถูกสุขลักษณะ โดยใช้เกณฑ์ว่าประชาชนไม่ป่วยด้วยโรคท้องร่วงอย่างแรง (โรคท้องร่วงอย่างแรง หมายถึง ถ่ายอุจจาระเป็นน้ำ 1 ครั้งขึ้นไป หรือเหลวเป็นมูกหรือมูกเลือด 3 ครั้งขึ้นไปในเวลา 1 วัน

2. ประชาชนในครอบครัวที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยมีองค์ประกอบและเครื่องชี้วัดดังนี้

- 2.1 บ้านเรือนที่ทำด้วยวัสดุเหมาะสมคงทนถาวร โดยใช้เกณฑ์ว่าบ้านเรือนทำด้วยวัสดุเหมาะสมคงทนถาวรอย่างน้อย 5 ปี (วัสดุอะไรก็ได้ ที่คงทนไม่น้อยกว่า 5 ปี)
- 2.2 ครอบครัวมีการจัดบ้านให้ถูกสุขลักษณะ โดยใช้เกณฑ์ว่า ภายในบ้านสะอาด ในบริเวณบ้านที่มีที่เก็บขยะมูลฝอยและมูลสัตว์เป็นสัดส่วน และไม่มีน้ำโสโครกขังอยู่ เป็นเครื่องชี้วัด
- 2.3 ครอบครัวมีส้วมถูกหลักสุขาภิบาล โดยใช้เกณฑ์ว่า มีส้วมราดน้ำ เป็นเครื่องชี้วัด
- 2.4 คนในครอบครัวมีน้ำสะอาด (คือน้ำฝน, น้ำกรอง, น้ำประปาหรือน้ำจากบ่อที่ถูกสุขลักษณะ) สำหรับดื่มคนละ 2 ลิตรต่อวัน

3. ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยมีองค์ประกอบและเครื่องชี้วัดดังนี้

- 3.1 เด็กและเยาวชนมีโอกาสเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน มีเครื่องใช้ส่วนตัวดังนี้
- 3.1.1 เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปีได้รับภูมิคุ้มกันคอตีบ วัณโรค บาดทะยัก ไอกรน โปลิโอ และหัด
- 3.1.2 เด็กและเยาวชนได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ (ป. 1-6)
- 3.1.3 เด็กระดับประถมศึกษาได้รับภูมิคุ้มกันคอตีบซ้ำ วัณโรคซ้ำ บาดทะยักและไทฟอยด์
- 3.1.4 ประชาชนอายุ 12 ปีขึ้นไปรู้หนังสือ (จบ ป. 6 และอ่านออกเขียนได้)
- 3.2 ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานด้านสังคมและการประกอบอาชีพ โดยใช้เกณฑ์การได้รับทราบข่าวสาร (เช่น ข่าวการเกษตร ข่าวสุขภาพอนามัย ข่าวกฎหมาย ข่าวคุ้มครองผู้บริโภค) เพื่อการประกอบอาชีพการดำรงชีวิตการป้องกันภัยและการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นเครื่องใช้
- 3.3 หญิงมีครรภ์ได้รับการดูแล โดยใช้เครื่องใช้ส่วนตัวดังนี้
- 3.3.1 หญิงมีครรภ์ได้รับภูมิคุ้มกันบาดทะยัก (ได้ฉีดครบ 2 เข็ม) หรือถ้ายังไม่ถึงกำหนดที่ตั้งใจจะไปฉีดให้ครบ)
- 3.3.2 หญิงมีครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอด (ก่อนคลอดได้

ตรวจครรภ์อย่างน้อย 4 ครั้ง หรือถ้ายังไม่ถึงกำหนดนัดที่ตั้งใจจะไปรับการตรวจให้ครบ)

- 3.3.3 หญิงมีครรภ์ได้รับการทำคลอด (การคลอดที่โรงพยาบาล คลินิก สถานีอนามัย หรือมีเจ้าหน้าที่มาทำคลอดที่บ้าน)
- 3.3.4 หญิงมีครรภ์ได้รับการดูแลหลังคลอด (การที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไปให้การดูแลแม่หลังคลอดภายใน 6 สัปดาห์ และให้คำแนะนำในเรื่องการปฏิบัติตนหลังคลอดและการเลี้ยงดูเด็ก)

ผู้ให้การดูแลหญิงมีครรภ์ในข้อ 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, และ 3.3.4 นั้นอย่างน้อยต้องเป็นบริการจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (แพทย์, พยาบาล, ผดุงครรภ์, และพนักงานอนามัย) หรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว

4. ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยมีองค์ประกอบคือ ประชาชนปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย ใช้เครื่องใช้ส่วนตัวดังนี้
- 4.1 การไม่ถูกลักขโมยทรัพย์สิน ช่มชืด โจรกรรม หรือทำร้ายร่างกาย
- 4.2 ความปลอดภัยในการสัญจรไปมา ยามวิกาล
5. ประชาชนมีการผลิตหรือจัดหาอาหารอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดเป็นองค์ประกอบ

- ว่า ประชาชนมีการทำเกษตรกรรมตามหลักวิชาการ โดยใช้เครื่องจักรที่ทันสมัย
- 5.1 ความสามารถปรับปรุงดินเพื่อให้เหมาะสมกับการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ (โดยการปลูกพืชหมุนเวียน และการปรับดิน เช่น ดินกรดจัด หรือ การป้องกันการชะล้างพังทลาย)
 - 5.2 รู้จักใช้พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่เป็นพันธุ์ดี (พันธุ์ที่ทางราชการส่งเสริมหรือยอมรับ)
 - 5.3 การใช้ปุ๋ยสูตรที่ถูกต้องกับดินและพืชและมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อบำรุงดิน
 - 5.4 ความสามารถป้องกัน และกำจัดศัตรูพืชและโรคสัตว์
 - 5.5 ความสามารถบำรุงและแพร่พันธุ์สัตว์
6. ครอบครัวสามารถควบคุมช่วงเวลาและจำนวนของการมีบุตรได้ตามต้องการ โดยมีองค์ประกอบและเครื่องจักรที่ทันสมัยคือ คู่สมรสมีบุตรไม่เกิน 2 คน และสามารถเข้าถึงและเลือกใช้บริการวางแผนครอบครัวได้มากกว่า 1 วิธี
7. ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่และกำหนดวิถีชีวิตของชุมชนของตนเอง โดยมีองค์ประกอบและเครื่องจักรที่ทันสมัย
- 7.1 ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยใช้เครื่องจักรที่ทันสมัย
 - 7.1.1 การเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อร่วมมือช่วยเหลือกันในการปรับปรุงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม
 - 7.1.2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและชุมชน
 - 7.1.3 การมีส่วนร่วมบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ (คือ ถนน, สะพาน, บ่อน้ำ, สระน้ำ) ทั้งที่รัฐและชุมชนสร้างขึ้น และที่มีอยู่เองตามธรรมชาติ
 - 7.1.4 การมีส่วนร่วมบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรม (ประเพณีต่างๆ เช่น สงกรานต์, ลอยกระทง เป็นต้น สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม เช่น การทอผ้าไหมมัดหมี่ การจักสาน การทำเครื่องเงิน เป็นต้น)
 - 7.1.5 การมีส่วนร่วมอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของธรรมชาติ (สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ, ป่าไม้, แหล่งน้ำธรรมชาติ)
 - 7.2 ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง โดยใช้เครื่องจักรที่ทันสมัย
 - 7.2.1 การไปใช้สิทธิเลือกตั้งกำหนดและผู้ทรงคุณวุฒิ สภาตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน
 - 7.2.2 ความสามารถวางแผน ดำเนินการตามแผน และจัดระบบการบำรุงรักษาผลงานด้วยตนเองได้

8. ประชาชนมีการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้น มีองค์ประกอบและเครื่องชีวิตดังนี้

8.1 ประชาชนมีการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา โดยใช้เครื่องชีวิตดังนี้

8.1.1 การไม่หลงมัวเมาในการเสพสุรา เล่นการพนัน และเสพสิ่งเสพติดร้ายแรง(เฮโรอีน, ฝิ่น, กัญชา, มอร์ฟิน, ทินเนอร์)

8.1.2 การมีส่วนร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา

8.2 ประชาชนถือปฏิบัติตามค่านิยมพื้น-

ฐาน เครื่องชีวิตคือ การไม่ใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยในพิธีกรรมตามหลักศาสนา (การบวช) และทางประเพณี (แต่งงาน, วันเกิด)

สรุป

ความจำเป็นพื้นฐาน 8 ประการ หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **บัจฉัย 8** กล่าวโดยสรุปก็มีอาหารดี มีที่อยู่อาศัย การศึกษาอนามัยถ้วนทั่ว ครอบครัวมั่นคงปลอดภัย ได้ผลผลิตดี มีลูกไม่มากอยากร่วมพัฒนา และพาสู่คุณธรรม อันเป็นบัจฉัยของคนไทยยุคพัฒนา เราท่านทั้งหลายน่าจะลองถามตัวเองว่า— **มีบัจฉัย 8 แล้วหรือยัง**

□ □ □

ถึงบางพุดพุดดีเป็นศรีศักดิ์

มีคนรักสรรเสริญอวยร้อยจิต

แม่้นพุดชั่วตัวตายทำลายมิตร

จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพุดจา

(สุนทรภู่)

บัณฑิต มักกระทำในสิ่งต่อไปนี้คือ

1. ชอบชักนำไปในทางที่ถูก เช่น ชักนำไปเลิกสูบบุหรี่ เลิกดื่มสุรา เลิกเล่นการพนัน ทำมาหากินในทางสุจริต เป็นต้น
2. ชอบทำแต่สิ่งที่เป็นที่ชอบใจ เร่งรีบทำงานในหน้าที่ของตนให้สำเร็จโดยเร็ว ไม่ปล่อยงานให้ค้างค้ำ และไม่ก้าวล่วงงานในหน้าที่ของคนอื่น
3. ชอบทำแต่สิ่งที่ถูกที่ควร เช่น ชอบพูดและทำตรงไปตรงมา รังเกียจการนินทาว่าร้าย
4. เมื่อถูกว่ากล่าวตักเตือนโดยดียอมไม่โกรธ มีนิสัยถือเอาความถูกต้อง ความดีและความมีประโยชน์เป็นที่ตั้ง ไม่ถือตัวอวดดีอวด
5. ย่อมรับรู้อะไรเปรียบวินัย รักที่จะปฏิบัติตามระเบียบวินัยของหมู่คณะอย่างเคร่งครัด

